

nous horitzons

Número 38 — Desembre de 1977

EL IV CONGRÉS DEL PSUC

El projecte socialista

La qüestió nacional

La problemàtica feminista

* * *

Acció sindical i Pacte de la Moncloa

Bases per al programa sanitari del PSUC

Director periodista:	Andreu Claret
Director responsable:	Joaquim Sempere
Consell de redacció:	Roser Argemi Andreu Claret Joan Gay Màxim Loizu Antoni Lucchetti Ignasi Riera Joaquim Sempere Francesc Vallverdú
Consell assessor:	Pere Ardiaca Ricard Boix Maria Dolors Calvet Alfons C. Comín Xavier Folch Josep Lluís López Bulla Joan Ramos Camarero Rafael Ribó Enric Solé Jordi Solé Tura
Secretari de redacció:	R. Bru
Disseny:	Loni Geest i Tone Hoverstad
Edita:	Catalana de Publicacions Reunides, S. A.
Redacció i administració:	Vallespir, 171 - Barcelona
Producció:	Fotografia Industrial Rodríguez Gran Vial, 9 Montornés del Vallès (Barcelona)
Preu de l'exemplar:	75 ptes.
Subscripció per 12 números:	900 ptes.
Publicació mensual	

nous horitzons

Número 38. Desembre de 1977

IV CONGRÉS

Presentació
Pàg. 2

El IV Congrés del PSUC i la seva relació
amb els congressos anteriors
Gregori López Raimundo
Pàg. 3

Debat obert sobre el projecte socialista
Andreu Claret Serra
Pàg. 13

Sobre la dictadura del proletariat
Joaquim Sempere
Pàg. 21

La problemàtica feminista
Laura Tremosa
Pàg. 24

Comunistes i catalans
Ignasi Riera
Pàg. 31

Crisi econòmica, acció sindical i Pacte de la Moncloa
Josep Lluís López Bulla
Pàg. 39

JCC: Jornades de Formació, estiu 1977
Francesc Reguant, M.ª Angels González,
Lluís Salvadores, Oriol Pàmies
Pàg. 45

El medicament i l'estructura farmacèutica
Pedro Cánovas
Pàg. 53

DOCUMENTS

Bases polítiques per a un programa sanitari del PSUC
Pàg. 57

LLIBRES

La proletarianización del trabajo intelectual
Goodwin, Melnikov, Togliatti i d'altres
Pàg. 63

Sobre la dictadura del proletariado
Etienne Balibar
Pàg. 63

Presentació

Del 29 d'octubre a l'1 de novembre s'ha celebrat a Barcelona el IV Congrés del PSUC, primer celebrat en la legalitat. La importància d'aquest fet per als homes i dones que aspiren a la recuperació de la nostra identitat com a poble, a la democràcia i al socialisme és evident. El PSUC ha publicat ja la resolució política del Congrés, l'informe del Comitè Central presentat per G. López Raimundo i els Estatuts aprovats pel Congrés, i prepara la publicació del Programa i d'un llibre que contindrà, a més de tots els materials esmentats, les ponències de les diferents comissions del Comitè Central i un resum de les intervencions dels delegats.

Com a contribució per donar a conèixer les tasques del Congrés, NOUS HORIZONS ha optat per publicar una sèrie d'articles on es recullin algunes de les idees expressades per les diverses organitzacions del PSUC entorn dels Estatuts i el projecte de Programa en el curs dels debats preparatoris del Congrés. Els autors dels articles, tot expressant les seves opinions personals, han tingut accés a les resolucions enviaades per les agrupacions i els comitès, i les valoren, les comenten, de vegades hi polemitzen. NOUS HORIZONS ha cregut així completar la visió del Congrés amb una referència a la part potser menys visible des de fora, però d'importància capital per a la vida del partit: el procés pre-congressual, procés en el qual han intervingut milers de militants que també ara, a través d'aquests articles, poden veure reflectida d'alguna manera la seva veu.

En aquest número, a més d'altres articles i notes sobre el IV Congrés, publiquem tres treballs elaborats sobre la base de les resolucions pre-congressuals: sobre el socialisme en democràcia, la dona i la qüestió nacional. En el proper número es parlarà de la crisi general del capitalisme, partit i moviment de masses i les fonts ideològiques del partit.

El tema de la sindicació dels tècnics i professionals, que va ocupar tant l'atenció del Congrés, serà abordat més endavant en aquestes pàgines.

El IV Congrés del PSUC i la seva relació amb els congressos anteriors

Gregori López Raimundo

És indiscutible que el IV Congrés del PSUC, celebrat del 29 d'octubre al 1r. de novembre al Palau de Congressos de Barcelona, va ésser un esdeveniment de primera magnitud en la vida política de Catalunya i va tenir, a més a més, àmplia ressonància a tot Espanya.

«Ha estat un esdeveniment important en la vida política de Catalunya», deia l'editorial que li dedicava «Tele/eXprés» el dia 2 de novembre. L'endemà, «Avui» va fer també un comentari editorial qualificant el IV Congrés d'«un pas decisiu cap a l'enfortiment del PSUC, com a primera formació política dintre l'actual Catalunya».

La premsa de Madrid va informar àmpliament del desenrotllament del Congrés, i el diari «Pueblo» va incloure el dia 2 de novembre un extens article signat per Raúl del Pozo que, després de fer una detallada informació de les diferents qüestions tractades, acabava així: «El PSUC s'ha expressat amb plena llibertat, ha escollit unànimement la via del socialisme democràtic i ha recuperat el seu ple funcionament democràtic.»

Cal advertir, en tot cas, que aquest judici d'en Raúl del Pozo no s'ajusta plenament a la realitat, ja que, com ell mateix indica en alguna altra part del seu article, en el IV Congrés del PSUC no hi va haver «unanimitat». Hi hagué, això sí, una àmplia majoria a l'hora d'aprovar l'informe del Comitè Central, el Programa i els Estatuts del PSUC, com també en l'elecció del nou Comitè Central. Cal tenir en compte, però, que una de les coses distintives del Congrés ha estat el seu caràcter general d'acord, cosa que va posar de manifest el sentit de polèmic. I, encara que va ésser també expressada una voluntat

IV CONGRÉS DEL PSUC

responsabilitat dels congressistes, en cap cas es va arribar a la unanimitat.

El caràcter plenament democràtic del Congrés ja estava determinat «a priori» per la llibertat absoluta amb què les organitzacions escollien els seus representants, en la proporció d'un delegat per cada cinquanta militants o fracció més gran de vint-i-cinc.

En el Congrés hi hagué un total de 1.217 delegats, entre els quals es comptaven els membres del Comitè Central sortint, que eren delegats per dret propi, i els elegits per les Conferències Comarcals i de Federacions de Barcelona en la proporció d'un delegat més per cada dos-cents militants.

* * *

He destacat d'entrada les dades que posen de relleu el caràcter democràtic del IV Congrés ja que, a judici meu, són aquestes les que el distingeixen dels anteriors, és a dir, del primer, segon i tercer Congressos del PSUC, celebrats clandestinament i en territori francès.

Del primer recordo les peripècies que va comportar la seva organització, no tant sols per les dificultats que hi havia llavors per fer arribar els congressistes a França, sinó també per realitzar el Congrés sense que les autoritats franceses poguessin detectar el lloc on se celebrava o localitzessin algun participant, cosa que hauria estat una autèntica catàstrofe, ja que l'any 1956 el franquisme aplicava encara mètodes sanguinaris de repressió i les autoritats franceses col·laboraven amb les espanyoles en la persecució dels comunistes.

D'acord amb les circumstàncies d'aquells temps, solament un petitíssim nucli de la direcció del PSUC va conèixer prèviament les dates i el lloc de celebració del I Congrés, al qual vàrem arribar els congressistes (uns 50 en total) sense saber on anàvem i què anàvem a fer-hi. La revista «Destino» va publicar recentment un treball en què en Miquel Núñez explica aquest episodi. Vàrem entrar al lloc de la reunió de nit, per una porta del jardí situada en ple camp i allunyada del poblat que donava a l'entrada principal de la finca. En Núñez explica a «Destino» com vàrem tapar per dins, amb paper negre, les finestres, perquè els veïns no poguessin apreciar que hi havia els llums interiors encesos, i com en acabar el Congrés vàrem cantar la Internacional en veu baixa, de tal manera que no es pogué sentir des del poble.

IV CONGRÉS DEL PSUC

Les condicions en les quals l'any 1965 vàrem celebrar el II Congrés, amb uns noranta participants, i el 1973 el tercer, amb quasi 200 delegats, varen ésser força millors perquè a França la repressió contra els comunistes no era tan severa. No obstant això, varen organitzar-se segons les mateixes normes de clandestinitat aplicades en la preparació del primer.

Malgrat aquestes limitacions, els Congressos clandestins del PSUC varen jugar un paper decisiu en la seva vida interna.

* * *

És un fet conegut que la derrota i l'ocupació de Catalunya per les tropes franquistes representà la liquidació de l'organització del PSUC al Principat i la sortida cap a l'exili del seu Comitè Central, de la majoria dels seus quadres dirigents i de gran part dels seus militants.

El Comitè Central va poder celebrar a França, setmanes després del final de la guerra, l'anomenat «Ple d'Anvers». Però, la imprevisió, les dificultats de la derrota i les que varen sorgir a França després de la ruptura del Front Popular i de l'ascens de l'agressivitat del hitlerisme alemany i del feixisme italià varen afectar molt negativament la direcció del PSUC, la qual, encara que aconseguí organitzar importants nuclis de militants que anaren a parar als refugis i als camps de concentració francesos, en esclatar la guerra mundial, no havia creat una relació regular amb els militants que a Catalunya començaren, immediatament després de la derrota, a reorganitzar el Partit.

La situació es va complicar com a conseqüència de les divergències que sorgiren dins de la direcció del PSUC, i entre aquesta i la direcció del PCE, que determinaren el viatge a Moscou, cap a mitjan novembre de 1939, d'en Joan Comorera, que, a causa de la guerra mundial que havia esclatat el mes de setembre, no es va reintegrar a la direcció del PSUC a l'exili fins a un any més tard.

L'inici de la segona guerra mundial va crear una situació d'il·legalitat i de persecució per a les direccions del PCE i del PSUC, instal·lades fins aleshores a França, cosa que va aconsellar el seu trasllat a Mèxic, on varen començar a funcionar com a tals direccions cap a finals del 1939 o principis del 40.

Va ésser a Mèxic on la direcció del PSUC, recolzant-se en els centenars de militants que varen emigrar cap aquell

IV CONGRÉS DEL PSUC

país, a Santo Domingo, Cuba, Xile i altres països del continent americà, va aconseguir connectar amb els nuclis de militants que començaren la reorganització del PSUC a Catalunya.

Fins a on arriba la meua informació, Jaume Girabau, detingut i afusellat, juntament amb Larrañaga, Diéguez i Asarta el dia 25 de gener de 1941, va ésser el primer camarada enviat per la direcció del PSUC des d'Amèrica a Catalunya. Després vingueren Pere Pujol (candidat a diputat per Girona a les passades eleccions), Napoleón Figuerola, Josep Serradell, Margarida Abril i, més endavant, via França, Valverde (afusellat el 1949), Arbonés, Galofré i jo mateix.

En l'època en la qual jo vaig arribar a Catalunya (1947), la direcció del PSUC ja s'havia traslladat a França i en Serradell responsable de la Delegació del Comitè Central a Catalunya, n'era membre i hi tenia relació ajudat per un equip de camarades, entre ells Josep Gros, que asseguraven l'enllaç a través dels Pirineus.

Les detencions dels Comitès i de quadres dirigents, habituals durant aquells anys, varen fer especialment difícil la reorganització i el desenvolupament del PSUC durant aquells períodes, cosa que explica que fins l'any 1956 no poguéu organitzar-se el I Congrés.

L'escissió encapçalada a l'exili per Comorera l'any 1949, malgrat que no va tenir repercussió a Catalunya, va ésser una dificultat addicional que va retardar la *normalització* de la vida interna d'aquest PSUC que va iniciar el primer Congrés. En ell es varen trobar per primera vegada els dirigents veterans que asseguraren la continuïtat del Partit, amb en Moix, Vi-diella i Ardiaca encapçalant-los, i els nous dirigents sorgits de la clandestinitat (Serradell, Núñez, Cipriano García, Sacristán, etc.).

El primer Congrés va aprovar les tesis programàtiques i els Estatuts del PSUC, discutits prèviament a les organitzacions de base.

Les tesis i l'informe d'en Moix al I Congrés exposaven fonamentalment la política de *reconciliació nacional*, que va formular la necessitat de superar les divisions engendrades per la guerra civil, la necessitat d'unir en la lluita per la recuperació de la democràcia i de les llibertats nacionals de Catalunya totes les forces perjudicades per l'existència de la dictadura franquista, instrument de poder dels grans capita-

IV CONGRÉS DEL PSUC

listes i terratinents espanyols —catalans inclosos—, opressors del conjunt dels pobles d'Espanya.

El primer Congrés del PSUC va treure les conseqüències de la denúncia, al XX Congrés del PCUS —celebrat mesos abans—, de les deformacions dels principis leninistes d'organització del Partit i de la vida interna del PCUS sota la direcció de Stalin, deformacions que s'estengueren per mimetisme a d'altres partits comunistes, inclòs el nostre, i va afirmar la decisió de desterrar la pràctica del «culte a la personalitat» i d'aplicar en conseqüència el mètode de la direcció col·lectiva en el funcionament intern del PSUC.

Tots els progressos posteriors del PSUC estan lligats a la celebració del primer Congrés. El Comitè Executiu del PSUC, que va passar a ésser un col·lectiu nombrós, es va orientar a continuació a situar al país la majoria dels seus membres i a passar del sistema d'organització basat en grups restringits i els contactes en cadena, obligat per la terrible repressió dels anys quaranta, al de funcionament de cèl·lules i comitès ampliat, els quals assentaven la seva vida política en la celebració regular de reunions plenàries i en la discussió col·lectiva de tots els problemes relacionats amb la política i l'activitat del Partit.

* * *

El II Congrés, celebrat el 1965, va constatar els progressos als quals s'havia arribat en tots els terrenys des del 1956 i va adoptar decisions fonamentals per a l'activitat posterior del PSUC.

El II Congrés va examinar el naixement i el desenvolupament durant els anys anteriors de Comissions Obreres —les quals celebraven la seva primera Assemblea lliure a la Parròquia de Sant Medir de Barcelona a finals de desembre de 1964—, i va decidir que enfortir-les i desenvolupar-les hauria d'ésser el nord que guies l'activitat dels comunistes i altres revolucionaris en el moviment obrer. «La lluita conjunta dels treballadors de totes les tendències polítiques i ideològiques a CC.OO. —deia l'informe del Comitè Central al II Congrés— pot fer saltar, en un termini més o menys curt, l'estructura actual dels sindicats verticals i crear les condicions perquè les CC.OO. es transformin en el nucli organitzador de la futura central sindical única, independent i democràtica dels treballadors espanyols.»

IV CONGRÉS DEL PSUC

El II Congrés va estudiar els canvis esdevinguts al camp després de la instauració del règim dictatorial franquista i va establir un programa d'acció camperola, encara ara vàlid en els seus aspectes fonamentals, que va servir d'orientació als comunistes catalans per a promoure i desenvolupar les «Comissions Camperoles», antecessores de la «Unió de Pagesos». Al mateix temps va estimular l'orientació dels estudiants a crear organitzacions independents pròpies, orientació que va tenir la seva plasmació un any més tard en constituir-se l'SDEUB, i també va subratllar la justesa del propòsit dels advocats, arquitectes, enginyers, ensenyants, etc., de convertir els Col·legis Professionals en entitats democràtiques, vàlides per defensar les seves reivindicacions econòmico-socials i per servir de plataformes legals a l'acció general per un canvi polític. El II Congrés, a partir d'experiències recollides a Terrassa i a Barcelona, va donar l'orientació de crear «Comissions de Veïns» als barris, les quals, en créixer i multiplicar-se van donar lloc a les Associacions de Veïns, espina dorsal del moviment popular a barris i pobles.

No obstant això, l'aportació més destacada del II Congrés per a la política del Partit va ésser l'aprovació i la reelaboració de la Plataforma publicada l'abril del mateix any pel Comitè Executiu com a proposta a les altres forces polítiques i socials de Catalunya per iniciar conversacions encaminades a l'establiment d'un programa comú d'acció, en el qual, juntament amb els punts de caire general, susceptibles de servir de base a un acord de tota l'oposició espanyola, s'incloguessin els dos punts següents:

1r. Constitució d'un Consell Provisional de la Generalitat de Catalunya, representatiu de tots els sectors del poble, encarregat d'assumir el poder a Catalunya en desaparèixer la dictadura i de governar durant el període de transició d'acord amb les lleis i prerrogatives de l'Estatut del 1932.

2n. Elecció, per sufragi universal i sistema proporcional, d'un Parlament Català, el qual nomenaria el president de la Generalitat i el Consell Executiu i elaboraria un nou projecte d'Estatut, el qual se sotmetria a referèndum del poble de Catalunya i a l'aprovació de les Corts Constituents.

No menys important fou el II Congrés respecte a l'elaboració d'una via pròpia cap al socialisme. L'informe del Comitè Central va assenyalar que, donat el caràcter endèmic i global de la crisi del sistema capitalista, sentida més profundament a Espanya com a conseqüència de l'existència del

IV CONGRÉS DEL PSUC

feixisme, la democràcia política era la primera i més urgent de les fites a aconseguir, ja que la consolidació de la democràcia política i el desenvolupament del país exigiran seguidament profundes transformacions econòmico-socials que configuraran un règim de democràcia político-social orientat cap al socialisme.

Pot afirmar-se, doncs, que les bases fonamentals de la nostra política actual es troben ja a les resolucions del II Congrés.

* * *

El període que va del II al III Congrés, celebrat el gener del 1973, va suposar un avenç notable en el creixement dels moviments de masses i del procés unitari, així com en la preparació de la via pròpia de marxa cap al socialisme i en l'edificació d'un autèntic PSUC de masses, a partir de la línia marcada en el II Congrés. El III Congrés va discutir especialment aquests temes i, gràcies a l'experiència adquirida, va desenvolupar els plantejaments del Congrés anterior.

Una novetat de l'Informe del Comitè Central al III Congrés va ésser el plantejament de la necessitat de realitzar un gran esforç polític per tal d'impulsar els corrents democràtics a l'interior de les forces armades, la neutralitat o col·laboració de les quals va estimar indispensable per aconseguir un canvi polític sense violències.

La formació de la CCFPC el 1969 i de l'AC el 1971 van ésser considerats en el III Congrés com a importantíssims punts de viratge cap a la unitat de totes les forces democràtiques i nacionals de Catalunya i cap a l'entesa de tota l'oposició espanyola.

El III Congrés va considerar un mèrit especial de la CCFPC la creació de l'AC sobre la base dels quatre punts programàtics coneguts.

L'Informe del Comitè Central al III Congrés, en referir-se a la reivindicació de l'Estatut d'autonomia del 32 per al període constituent, assenyalava: «Naturalment, l'Estatut de la dècada del 70 no podrà consistir solament en la reposició del de 1932, sinó en una versió d'aquest que tinguí en compte els problemes actuals. Mai no ens cansarem d'advertir que reclamem l'Estatut del 32 com a *marc legal inicial del període provisional*, període que ha de culminar amb la reunió de Corts Constituents a nivell espanyol i amb l'elecció a Catalunya d'un Parlament Català encarregat de preparar un nou Esta-

tut d'acord amb la voluntat nacional, *el qual fos expressió del dret del poble de Catalunya a l'AUTODETERMINACIÓ.*»

Les tasques del període provisional van ésser definides en el III Congrés del PSUC en els següents termes:

- Instauració d'un Consell Provisional de la Generalitat de Catalunya representatiu de totes les forces nacionals, encarregat d'exercir el poder fins a l'elecció i reunió del Parlament Català.
- Llibertats democràtiques sense discriminació.
- Amnistia General Política.
- Elecció democràtica dels Ajuntaments.
- Convocatòria d'un nou Parlament Català a través d'eleccions lliures.
- Assumpció pel Consell Provisional de la Generalitat de la direcció dels serveis d'ordre públic, comunicacions, obres públiques, ensenyament, sanitat, justícia, ordenació del territori, comerç i indústria, agricultura, mitjans de comunicació, etc., segons el marc establert per l'Estatut de 1932.
- Reposició de la Llei de Contractes de Conreu.
- Actualització dels acords de 1932 sobre recaptació d'impostos i de taxes fiscals, confecció de pressupostos propis, etc.

L'Informe del Comitè Central al III Congrés del PSUC establí que els immigrants que viuen i treballen a Catalunya són part integrant de la classe obrera i del poble català i no constitueixen —com alguns afirmaven en aquell moment— un *perill* per al futur nacional de Catalunya. «El perill per al futur nacional de Catalunya —deia l'Informe— no es troba en els immigrants, sinó en la pervivència del feixisme, en la manca de llibertat que els dificulta l'assimilació de la llengua i la cultura catalanes i endarrereix la seva integració al poble català.»

El III Congrés va aprovar la política internacionalista seguida pel Comitè Executiu —de comú acord amb el Comitè Executiu del PCE— respecte als problemes mundials i en les relacions amb el moviment comunista internacional, i va expressar la seva identificació amb les tesis presentades per Santiago Carrillo en el VIII Congrés del PCE sobre la via espanyola al socialisme. Aquesta identificació es raonava àmpliament a l'Informe, en el qual pot llegir-se el següent:

«Entenem que el triomf del socialisme a Espanya suposarà la més completa floració de la democràcia, del respecte als drets humans, de la igualtat i de la col·laboració fraternal entre

IV CONGRÉS DEL PSUC

els seus pobles. Ens pronunciem per un socialisme en el qual el poder de decisió estigui en les masses, la participació de les quals en els òrgans de poder estarà assegurada per l'exercici més ampli de la democràcia política i econòmica. Propugnem un socialisme pluripartidista, amb llibertats polítiques, llibertat de creació i confrontació ideològica oberta; un socialisme que doni plena satisfacció a les necessitats materials i espirituals de l'home, el qual faci de l'home el germà de l'home.»

«El PSUC aspira a ésser el Partit dirigent de la lluita de la classe obrera i de tot el poble de Catalunya per la llibertat i el socialisme. Però espera ésser-ho sense basar-se en cap privilegi, per la seva més grans influència entre les masses, pel seu més gran domini del marxisme-leninisme, per la justesa de la seva política, pel seu esperit de sacrifici, per la seva capacitat de col·laborar amb tots aquells que lluiten per un futur millor per al nostre poble.»

* * *

El IV Congrés ha representat un salt endavant capital en la vida del PSUC.

He destacat ja abans el seu caràcter democràtic, com a un tret distintiu fonamental respecte dels anteriors Congressos.

Naturalment, aquesta dimensió es deriva del fet que el IV Congrés és el primer que el PSUC celebra legalment, en una situació de normalitat democràtica.

També té importància que en el IV Congrés hagin estat representants prop de 40.000 militants, xifra que confirma el PSUC com a primer partit polític de Catalunya. (Els dos partits que van formar la coalició «Socialistes de Catalunya», la qual va obtenir més vots que el PSUC en les eleccions del 15 de juny, sumen un total de 17.000 militants, segons pròpies declaracions: 7.000 la Federació Catalana del PSOE i 10.000 el PSC-Congrés.)

El creixement numèric del PSUC des del III al IV Congrés és el que dóna importància real a tots els seus actes. Sobre-tot si hom constata, com ha estat possible de fer-ho en el IV Congrés, que això no suposa un debilitament de la seva unitat política i ideològica.

Una característica singular del IV Congrés és que, en reunir-se, el PSUC és no solament un partit de lluita, sinó també un partit de govern, amb representants en el Parlament i can-

IV CONGRÉS DEL PSUC

didats al Consell Provisional de la Generalitat, el qual es prepara per a fer de les eleccions municipals una gran batalla democràtica.

Però la cosa definitiva per a la seva valoració global és que el IV Congrés va aprovar, democràticament i per amplíssima majoria, la política, el Programa i els Estatuts que han de guiar l'acció futura del PSUC i que va designar —també democràticament i per votació secreta— el nou Comitè Central que ha de dirigir-lo fins al V Congrés.

Deixo per a un proper número de NOUS HORIZONS el comentar els principals resultats del IV Congrés del PSUC.

Debat obert sobre el projecte socialista

Andreu Claret Serra

El debat sobre el projecte socialista del PSUC és un debat obert, en el qual el IV Congrés ha representat un «moment», un esglaó en el llarg i difícil camí de l'elaboració autònoma d'una via al socialisme per a Catalunya. És un debat que ve de lluny, dels anys mateixos de la fundació del partit dels comunistes catalans, que va tenir en l'experiència pràctica de la guerra i del Front Popular un nivell exaltant —era la primera experiència d'alternativa popular pluralista—, que va passar després per una fase d'esterilitat ben coneguda —repressió política franquista i reducció ideològica estalinista s'hi van combinar dramàticament—, però que ja l'any 1956, en ocasió del I Congrés del PSUC, de la primera crítica i autocrítica del «culte a la personalitat» i de l'elaboració de la política de «reconciliació dels catalans i creació d'una àmplia solidaritat catalana», tornà a emprendre el nou i fructífer camí leninista de l'«experiència concreta».

Cal valorar el balanç «estratègic» del IV Congrés a la llum d'aquesta perspectiva històrica. Fer-ho al marge condueix al desencant, a la crítica ahistòrica, presonera d'ideologismes tan estèrils com aquella «pedra de toc» que impedí durant dues dècades reflexionar en profunditat sobre la nostra realitat social. I només a partir d'ací —d'aquesta obsessió per l'anàlisi concreta que va presidir tot el procés del IV Congrés— són possibles i necessàries la crítica del pragmatisme que inspira encara bona part de la nostra reflexió i la lluita contra les manifestacions de disgregació ideològica i de reformisme polític. Ja que situar-se en una altra tessitura fa impossible valorar en tota la seva dimensió el que suposa per a la història del moviment obrer a Catalunya que un partit de la classe treballadora estigui en condicions —com cap altre partit, ni obrer ni burgès— de reflexionar com a col·lectiu, sobre totes les manifestacions de la vida política, social, cultural, catalanes. Aquesta no és, naturalment, la garantia d'una línia cor-

recta, però és la condició indispensable, avui, en una societat de capitalisme avançat com l'espanyola i en un país socialment i culturalment vertebrat com Catalunya, per una hegemonia de la classe obrera. Per una intervenció capaç de combinar la força necessària per a les ruptures revolucionàries que la lluita pel socialisme plantejarà amb la presència política quotidiana arreu del nostre país, en el combat i en el govern, indestruïble de la «guerra de posicions» que presideix la nostra estratègia i a la qual han fet referència alguns companys —per exemple els de la ciutat sanitària de la Vall d'Hebron de Barcelona— en les seves resolucions sobre el Projecte de Programa (PP).

Des d'aquesta perspectiva, he tingut ocasió de llegir tot un gruix de resolucions presentades per diverses organitzacions o militants del PSUC al Congrés i n'he tret dues conclusions: la identificació generalitzada del partit amb la concepció de la via democràtica al socialisme, d'una banda, i la reafirmació que aquesta via, de formulació encara incipient, ens situa davant d'un repte polític, ideològic i organitzatiu permanent per fer-ne un projecte concret, assimilat per les masses, allunyat, com diu un company de Navarres, «del perill que fa referència a la seva viabilitat i del que fa referència a una possible confusió en la identitat política del partit». Per fer-ne, en definitiva, una via democràtica i revolucionària.

Una via específica i democràtica

Les aportacions al Congrés relatives al capítol «socialisme en democràcia» del Projecte de Programa arranquen d'uns quants denominadors comuns: com ja hem assenyalat, l'anàlisi concreta de la realitat catalana; un reflex sa de rebuig de «models importats» (excepte alguns companys que, a títol individual, reivindiquen la validesa universal del model soviètic, no trobem, en els textos col·lectius, perspectives originades per altres experiències —com la dels països subdesenvolupats— que, en altres moments, van estar presents en els debats interns del partit) i una notable assimilació de l'anàlisi gramsciana de l'Estat, centrada sobretot en la importància dels aparells ideològics i desenvolupada en la línia marcada amb força per primera vegada pel VIII Congrés del PCE, l'any 1972, és a dir, en la del socialisme com a expressió superior d'aquest vell patrimoni obrer i popular que són les llibertats democràtiques.

El socialisme «com alternativa susceptible de mobilitzar a favor seu una àmplia majoria del poble» (PP) és inseparable d'una concepció democràtica de la societat i d'un consens social majoritari —és a dir, també democràtic— en favor d'una ruptura amb la vella societat i de la identificació amb «un nou ordre de prioritats econòmiques, socials i culturals al servei d'un desenvolupament humà enriquidor i harmònic» (PP). Aquesta idea es troba avui profundament arrelada en el PSU de Catalunya. Hi ha una consciència clara entre els militants que «el socialisme que defensem no és una opció entre diverses alternatives, fruit de l'anàlisi marxista de la realitat»; sinó «la via revolucionària que correspon al grau de desenvolupament de la societat» (Conferència comarcal del Maresme). I que la via democràtica al socialisme no és una opció tàctica bastida a correuita, davant de la impossibilitat d'acabar amb el capitalisme per la via insurreccional. Ho expresen amb molta claredat els companys del barri de Gràcia: quan assenyalen primer que «donada la concentració de poder del sistema capitalista que li ha exigut dotar-se d'uns aparells de poder coercitiu gegantins, es fa gairebé impossible la presa del poder per l'acció violenta del poble»; i afegeixen immediatament: «la via de partit únic i de democràcia no pluralista ha demostrat històricament que no condueix a la democràcia de la majoria que és l'autèntic socialisme». La conclusió «defensiva» sobre la impossibilitat de «l'assalt del Palau d'Hivern» troba doncs la seva vessant positiva, ofensiva, en la dialèctica que estableix el nostre projecte entre *via democràtica al socialisme* i *socialisme en llibertat*. Dit d'una altra manera, les condicions històriques ens «obliguen» a un procés majoritari, a la «revolució de la majoria» (PP), que és alhora la garantia única que la nova societat s'edificarà amb la participació conscient de les masses treballadores. L'assimilació pel PSUC —un partit format en l'esperit de la III Internacional i forjat en la lluita d'avantguarda contra el franquisme— de tot el que implica aquesta concepció de «revolució de la majoria» no era gens fàcil. I més tenint en compte que s'havia de produir sobre una tradició teòrica pròpia ben pobra, on tot el fonament d'aquesta estratègia no té ni de lluny les arrels històriques de les quals disposa, per exemple, el Partit Comunista Italià, hereu directe de Gramsci i de Togliatti. Però, malgrat aquest «handicap», les reflexions produïdes per la preparació del Congrés (més potser que per la seva mateixa realització) indiquen que el partit ja s'ha endinsat decididament en

l'aprofundiment d'aquesta política i en la seva aplicació. Algunes organitzacions situen en aquest context la nostra política d'aliances antimonopolistes: «Només en la mida que garantim que el socialisme serà democràtic —i això no es pot aconseguir d'altra manera que fent participar la població en el procés d'accés al poder i en la seva construcció— sectors socials no obrers però sí obertament antimonopolistes que es troben en una tessitura vacil·lant es decantaran finalment cap al socialisme» (Agrupació de Vivendes del Congrés, Barcelona). D'altres en treuen conseqüències explícites que contribueixen a desterrar hàbits històrics: «en el moment actual, el Parlament no pot ser utilitzat únicament com a tribuna per la denúncia dels mals del capitalisme, dels governs burgesos, de la política antiobrera, i com a marc per a fer propaganda del socialisme» (Sector García Lago, Lleida).

D'una o altra manera, doncs, s'observa una identificació profunda, crítica, amb el nucli bàsic de l'estratègia del PSUC. D'una via al socialisme que «no solament és possible sinó que és millor» (Secció de Sant Andreu, Barcelona). I que es tracta d'una assumpció autèntica dels principis que inspiren la nostra política i la nostra concepció del socialisme —«el socialisme només es pot afermar als nostres països per mitjà del desenvolupament i de la realització plena de la democràcia» (Livorno, 1975, PCE-PCI)— ho demostren algunes expressions plenes d'autenticitat que reclamen «passar a l'ofensiva», superant la impressió que donava efectivament el primer redactat de Projecte de Programa «com si es tractés de justificar la nostra via revolucionària als sectors burgesos, quan de fet del que es tracta és de retre comptes al nostre poble, fent-li veure que l'única via revolucionària possible avui per a la conquesta del socialisme és la revolució de la majoria» (Agrupació del Moviment Obrer de la Federació Sud, Barcelona).

Una via democràtica i revolucionària

Sobre la base d'aquesta identificació, les aportacions al IV Congrés —recollides en bona part per la redacció definitiva del Projecte de Programa— posen l'accent sobre els perills d'una interpretació triomfalista, simplificador i gradualista d'una «via idíl·lica» al socialisme que no tingui present el cor de l'anàlisi marxista i leninista de l'Estat. Alguns companys ho assenyalen amb tota cruesa, a cops extremant formulacions crítiques. «El projecte no diu gairebé res de com s'arribarà a

la conquesta d'aquest poder i de com es defensarà» (un camarada d'Esplugues de Llobregat) i, a vegades, apuntant cap a insuficiències teòriques de fons: «no s'indica en cap moment com i quan es transforma el contingut de classe del poder polític de l'estat, quan aquest és el problema decisiu de qualsevol procés revolucionari, ja que ningú no es pot creure la insulsa utopia d'una classe dominant disposada a abdicar graciosament i d'una classe ascendent capaç de canviar les relacions de producció sense exercir coacció» (Secció de Sant Gervasi, Barcelona).

Les crítiques coincideixen, en aquest terreny, a rebutjar la idea d'un camí lineal que portaria mecànicament al socialisme per la via de transformacions successives del capitalisme: «Les reformes graduals podran debilitar fins a cert punt el poder de la burgesia, podran variar la correlació de forces i propiciar les condicions per a un canvi de poder, però no podran per elles mateixes acabar amb la dominació del capital monopolista i establir l'hegemonia de la classe obrera» (Federació Centre, Barcelona).

I, com a conseqüència d'aquest advertiment teòric, diverses resolucions posen en qüestió l'esperit idíl·lic que inspirà el primer redactat d'algunes formulacions del Projecte de Programa i que insinuava la possibilitat d'anar cap al socialisme «en un procés continu de millorament de les condicions de vida». Són nombroses les aportacions que destaquen la previsió d'inevitables «saltos qualitatius» dels quals es dedueix que «no serà un procés fàcil, no serà una evolució tranquil·la i gradual, serà un procés complex» (Malgrat de Mar).

D'un procés en el qual, a més a més, «és necessari advertir (...) la presència de la burgesia i de l'imperialisme que no el contemplen de forma passiva» (Sector García Lago, Lleida). En arribar a aquest punt de la reflexió —comú a moltes resolucions i a nombrosos debats preparatoris del IV Congrés—, l'argumentació de les resolucions contribueix habitualment a reafirmar l'estratègia central del partit, enriquint-la amb consideracions sobre la indispensable mobilització permanent i conscient de les masses i sobre la necessitat d'aprofundir en l'anàlisi dels aparells d'Estat: «els salts qualitatius només es podran dur a terme si la mobilització de masses és l'eix central de tot el procés» (Comitè Local de Sabadell). O, com diuen els companys de Malgrat de Mar que ja hem citat, «de garantia, només n'hi ha una: la mobilització conscient de la gran majoria». «Consciència d'aquesta majoria de

IV CONGRÉS DEL PSUC

la població de la necessitat, viabilitat i justesa del socialisme» (Agrupació «Camp de futbol» de Sant Andreu, Barcelona).

La necessitat de la mobilització va lligada a una concepció dialèctica d'avenç cap al socialisme en la qual es combinen l'acció democràtica de les institucions i la democràcia de base que permet l'expressió directa i quotidiana de les masses. Però es tracta d'una democràcia de base que «no es pot confondre amb una idea de doble poder de les estructures putxistes paral·leles, ni amb un concepte «ideològic» inventat per a fer callar posicions suposadament d'esquerres» (Secció del Clot, Barcelona), sinó que aquesta «suposa recollir les més importants experiències del nostre poble sigui en l'època de la guerra contra la insurrecció facciosa del 1936, sigui en la lluita contra el franquisme en les seves darreres etapes» (id.). Alguns companys s'estenen en el tema arran de la preocupació, molt present en el IV Congrés, sobre la desmobilització que s'observa darrerament en el treball de masses, sobretot en el moviment popular: «un partit que es limiti a participar amb millor o pitjor fortuna en les eleccions periòdiques no serà un partit revolucionari, serà un partit electoralista i per tant burgès. Fer d'unes eleccions una arma revolucionària implica gaudir d'un ampli consens entre les masses treballadores i això suposa treballar entre elles, fent-les participar en tot moment en el procés transformador, canviant constantment al seu favor la correlació de forces» (Agrupació de Vivendes del Congrés, Barcelona).

La pràctica del partit

Aquests companys formulen així una preocupació que recull un aspecte fonamental de la nostra estratègia i que empalma, a l'ensem, amb la situació actual del partit. I ens recorden de passada que la nostra estratègia té implicacions en totes les pràctiques polítiques actuals del partit.

Tota aquesta reflexió es projecta també cap a la necessitat d'aprofundir l'anàlisi dels aparells coercitius. El tema de l'exèrcit, per exemple, va estar molt present en els debats de moltes agrupacions —«es va estar discutint llargament sobre el paper de les forces armades i dels aparells repressius d'estat» (Sant Feliu de Llobregat)— com ho està en la vida política del país. I, en general, s'expressà una preocupació per formulacions excessivament triomfalistes que, amb la voluntat justa de destacar la necessitat d'un treball democrà-

tic dins dels aparells repressius, «empobreixen l'anàlisi que es realitza de l'exèrcit i les forces repressives traient-ne conclusions absolutament optimistes basades en afirmacions dogmàtiques i no científiques segons les quals la conscienciació social suposarà un procés de presa de consciència paral·lel idèntic en el si de les forces repressives i de l'exèrcit» (Agrupació dels Encants, Federació Oest, Barcelona). Ningú no posa en qüestió l'essència de la nostra política de penetració i recerca de l'hegemonia en tots els nivells de l'estat per decantar els aparells repressius del costat del canvi revolucionari, dividir-los, neutralitzar-los. El que inspira consideracions com les que hem reproduït és més aviat la necessitat de tornar a cridar novament l'atenció davant dels perills d'una concepció transformista, segons la qual el caràcter de classe de l'estat burgès es fondria com un tros de gel sota el sol de primavera. Concepció de la qual es dedueix —i això és l'important— una idea del partit i del treball del partit entre les masses on la preocupació per la lluita i el combat va cedint el pas a una idea llaminera de «partit de govern» entès en aquella perspectiva transformista criticada. La reflexió sobre aquests moments en què «es posarà decisivament en qüestió el poder polític i econòmic del capital monopolista» (PP) està doncs molt lligada a la formulació, repetida incansablement durant tot el IV Congrés, del PSUC com a «partit de lluita i de govern».

Finalment, una altra resultant d'aquesta reflexió col·lectiva apunta amb força cap a la formació dels militants i a l'homogeneïtzació ideològica del partit. Alguns companys, com els de l'Agrupació del Moviment Obrer de la Federació Sud de Barcelona arriben àdhuc a atribuir a la preparació ideològica un valor que no té, que no pot tenir, al meu entendre, si no es contempla en un context més ampli en el qual una formació correcta sintonitza amb una política justa i uns criteris organitzatius coincidents. Tenen raó de dir que «es pot caure en la trampa de la socialdemocràcia que en comptes de canviar, reforma, i per tant és indispensable que el partit es doti d'una gran escola de preparació ideològica per a tots els quadres i militants», però no es pot creure —com fa precisament la socialdemocràcia que estudia «el marxisme» des d'un punt de vista acadèmic— que la formació és «la clau» per evitar les deformacions que ells assenyalen. El congrés ens obliga efectivament a posar en primer pla aquesta tasca educativa, en un sentit ampli, lligat a la lluita sindical, obrera, popular, municipi-

pal, lligat al debat ideològic intens que recorre la societat catalana i occidental. Ens hi obliga particularment el creixement del partit, l'objectiu de fer dels afiliats actuals un partit «de lluita i de govern». Però el Congrés ens obliga també a incorporar a la política actual del partit tot allò que presideix la nostra estratègia —la mobilització, la conscienciació de les masses, l'atenció als aparells ideològics i repressius de l'Estat, etc.—. I només combinant la formació de quadres amb una política justa que impliqui tot el partit farem de la via democràtica que presideix el nostre programa una via revolucionària que conduirà veritablement al socialisme.

La ironia de la història universal ho posa tot potes enlaire. Nosaltres, els «revolucionaris», els elements «subversius», prosperem molt més amb els mitjans legals que amb els il·legals i la subversió. Els partits de l'ordre, com ells mateixos s'anomenen, se'n van en orris amb la legalitat creada per ells mateixos. Exclamen, desesperats, amb Odilon Barrot: **La légalité nous tue**, la legalitat ens mata, mentre que a nosaltres, amb aquesta legalitat, se'ns posen els músculs vigorosos i les galtes vermelles, i sembla com si ens hagués arribat l'alè de l'eterna joventut. I si no som tan bojós com per deixar-nos arrossegar al combat de carrer per a donar-los gust a ells, no tindran més remei que trencar ells mateixos aquesta legalitat que els és tan fatal.

F. Engels

Sobre la dictadura del proletariat

Joaquim Sempere

Fragment de la intervenció de J. Sempere en el IV Congrés, en nom de la Comissió encarregada de recollir les aportacions i crítiques de les diverses resolucions i de reelaborar el Projecte de Programa.

En el capítol dedicat al socialisme en la democràcia, juntament amb un acord pràcticament unànimе en les línies generals, hi ha nombroses resolucions que manifesten disconformitat, de vegades simple preocupació, per la falta de claredat amb què s'hi aborden els problemes de l'Estat de transició al socialisme. Es critica la impressió de gradualisme reformista que se'n desprèn. D'acord amb aquestes crítiques, la nova redacció expressa amb més claredat que el pas al socialisme representa un canvi qualitatiu en el contingut de classe del poder, i que aquest poder haurà d'estar en condicions de vèncer la resistència de les classes privilegiades. La correcció respon també a una crítica freqüent segons la qual el Projecte de Programa (PP) anterior és d'un optimisme excessiu i injustificat en la formulació del pas al socialisme. S'ha introduït també una observació sobre els límits de la democràcia sota el capitalisme, que corregeix el plantejament acrític que es feia anteriorment a la democràcia burgesa.

Entorn a la dictadura del proletariat, només una petita minoria ha defensat el manteniment del terme que, com alguns recordareu, va ser ratificat pel nostre III Congrés com a fórmula vàlida per a caracteritzar l'estat de transició al socialisme. La immensa majoria, en canvi, accepta que no sigui utilitzat, tal com feia ja l'anterior PP. Entre els qui accepten que no sigui utilitzat hi ha els qui afirmen que cal abandonar el terme però no el concepte, que és —segons ells— perfectament compatible amb la nostra política de socialisme en democràcia; i els qui creuen que no es tracta sols del terme, sinó del concepte mateix de «dictadura del proletariat». De fet, la Comissió ha constatat que aquesta polèmica es desenrotlla

encara en un marc teòric pobre i insuficient, en el qual de vegades compten més les reaccions instintives que les argumentacions. Així, per exemple, una agrupació barcelonina veu en l'abandó del terme un perill de desviació socialdemòcrata i, conseqüentment, s'hi oposa. En altres casos, hi ha confusions conceptuals. Per exemple, algunes organitzacions s'oposen a la dictadura del proletariat i afirmen que cal substituir-la pels conceptes d'«hegemonia i direcció de la classe obrera». Aquests companys no s'adonen que no es tracta de substituir el concepte de dictadura pel d'hegemonia, perquè l'hegemonia vol dir la influència cultural, la difusió de les idees i els valors socialistes en àmplies masses, la impregnació de grans parts de la societat de concepcions noves que permetin que s'expressi un ampli consens favorable al canvi social. La qüestió de l'hegemonia, que és crucial en la nostra via democràtica d'avenç al socialisme, efectivament, fa referència, doncs, a la necessària conquesta de l'adhesió conscient d'una majoria del poble a la causa del socialisme. Però la conquesta de l'hegemonia no és suficient per conquerir el poder de l'Estat. A més de tenir la majoria del poble amb nosaltres, hem de tenir la força del nostre cantó. Si abandonem el concepte de dictadura del proletariat no és per substituir-lo pel d'hegemonia, sinó per substituir-lo per altres formes d'aconseguir que la força de l'Estat estigui al nostre cantó, en la línia del que anomenem «transformació democràtica de l'aparell de l'Estat».

D'altra banda, ¿podem admetre que només ha deixat de ser vàlid el terme de «dictadura del proletariat» i no el concepte que expressa? Pensem que no. Que és el concepte mateix el que reclama una revisió a fons. La paraula «dictadura» no expressa prou bé la forma de l'Estat que proposem, que és un Estat basat en un amplíssim consens social, un Estat en què les transformacions en les relacions de producció es facin basant-se en un sistema d'aliances que ha de permetre una rica i variada dialèctica pluralista dintre d'un marc constitucional que garanteixi la llibertat per a tots els qui no conspirin a través de la violència. Pensem que no eren aquestes les condicions que tenien a la vista Marx, Engels i Lenin, els quals preveïen la necessitat de mesures despòtiques transitòries en països on el proletariat no era tan nombrós com ho és avui a l'Occident europeu, on la classe obrera estava marginada del sistema polític.

Alguns poden tenir la sensació que quan es discuteixen

aquestes coses no es va al fons de la qüestió. I és ben cert que per aclarir exactament les concepcions dels fundadors del marxisme sobre el tema caldria un estudi més detallat de l'evolució de l'Estat capitalista durant els darrers cent anys. Però també és cert que el concepte de «dictadura» no descriu de manera clara i inequívoca allò que volem dir. I aleshores, per què esclavitzar-nos a una expressió? ¿No és això un signe de fidelitat supersticiosa als textos «sagrats» dels nostres clàssics?

Per això creiem que en la discussió d'aquest i de qualsevol altre punt és indispensable emancipar-se del culte a les paraules i abordar amb llibertat de criteri les qüestions, procurant anar al fons de les coses. I en el concepte de «dictadura del proletariat» hi ha un nucli de pensament que encara té plena vigència i que cal conservar, és a dir, la idea d'aplicar la força repressiva a fi de conservar les conquestes socials i polítiques democràtiques i socialistes contra qualsevol intent de subversió. El que importa avui no és debatre sobre paraules sinó examinar com és possible aconseguir aquest Estat en les condicions actuals. Per això la Comissió proposa la introducció d'un paràgraf sobre la dictadura del proletariat que justifica més explícitament que l'anterior PP per quines raons el terme no és utilitzat. No repetiré aquí l'argumentació d'aquest paràgraf, que tots podeu llegir. Alhora, la Comissió, conscient de les insuficiències d'elaboració teòrica sobre la matèria considera que la decisió de justificar l'abandó del terme «dictadura del proletariat» no ha de cloure el debat sobre el tema, i convida a tothom a continuar-lo sobre unes bases reals. Perquè és ben cert que la nostra via és una via encara no experimentada, plena d'incògnites, que no podem abordar irresponsablement sinó amb un esperit molt alertat a totes les experiències pròpies i alienes.

La problemàtica feminista

Laura Tremosa

El Projecte de Manifest-Programa presentava, sens dubte, unes clares deficiències respecte a la problemàtica feminista. En el plantejament històric s'hi ignorava el treball de les dones; aquestes no eren tingudes en compte en analitzar la crisi del sistema vigent i les seves reivindicacions no quedaven incloses en cada un dels aspectes tractats, sinó com un paràgraf aïllat que semblava més un afegit que no una autèntica inclusió de les mateixes en tot el marc de lluita presentat.

Però aquest article no té per finalitat fer una anàlisi feminista del Projecte de Programa, que avui ja ha estat modificat i enriquit per les aportacions de les diferents organitzacions, sinó, precisament, recollir i analitzar el contingut d'aquestes aportacions en el que fa referència a la problemàtica feminista.

Si quedava algun dubte respecte a l'assumpció per part del PSUC de la problemàtica referent a l'opressió i marginació de la dona, el treball realitzat entorn del IV Congrés ha evidenciat que aquesta assumpció és un fet. Poden detectar-se diferents graus de conscienciació feminista, fins i tot una certa diversitat de plantejaments, però el fet que en més del 80 % de les resolucions presentades al Congrés per Seccions i Agrupacions hi estigués present el problema de la dona, mostra clarament que les reivindicacions bàsiques del Moviment Feminista han estat assolides per la base del Partit. És ben cert que el PSUC ja va defensar en la seva campanya electoral aquestes reivindicacions, però podia semblar que aquesta defensa tenia un cert caire oportunista. El treball del Congrés mostra que en el conjunt del Partit no sols han estat realment assumides les reivindicacions feministes sinó que han estat objecte d'amplis debats en els quals s'ha anat elaborant una visió més àmplia, que en molts casos sobrepassa el marc concret de la lluita reivindicativa.

No seria cert, però, afirmar que el PSUC ha arribat a l'articulació del feminisme en la política general del Partit. Com

IV CONGRÉS DEL PSUC

deia, en las resolucions presentades es detecten, respecte al feminisme, diferents nivells de sensibilització, que van des dels purament reivindicatius fins als que tenen un clar contingut ideològic, incidint en l'aspecte revolucionari del feminisme i buscant camins per a la seva articulació amb la lluita pel socialisme.

Per poder analitzar més ordenadament el treball realitzat per les organitzacions del Partit respecte al tema, podem dividir l'anàlisi en tres aspectes: els aspectes reivindicatius abordats, els que fan referència especial a la problemàtica en l'interior del Partit i, finalment, el contingut ideològic del feminisme buscant la seva articulació amb la lluita pel socialisme.

Aspectes reivindicatius

En tots els casos es planteja la necessitat d'ampliar el marc reivindicatiu del Projecte de Programa, considerant necessari que aquest es defineixi clarament respecte al control de natalitat, la pàtria potestat compartida, la necessitat d'una llei d'avortament que l'inclogui en la Seguretat Social i l'exigència per la dona de serveis col·lectius en el camí d'una socialització del treball domèstic. Així, tant en la resolució del Congrés de dones de l'Hospitalet com en la de la secció de Gràcia, es diu respecte a l'avortament:

«Caldria plantejar no sols la despenalització de l'avortament, sinó, com en el cas dels anticonceptius, la seva inclusió en la Seguretat Social; si no és així, no s'anirà a la presó per avortar, però seguiran morint dones (sempre sense recursos econòmics) per posar-se en mans de persones que no reuneixen les condicions mínimes de garanties mèdiques. Només despenalitzar suposa seguir mantenint les diferències de classe, i per tant no erradicar el problema.»

Respecte al treball domèstic, la secció de Gràcia, per exemple, indica:

«Quan es plantegen els mitjans efectius per acabar amb la discriminació de la dona, cal assenyalar com imprescindible el procés de collectivització progressiva de les tasques de la llar, acompanyat d'un fort treball ideològic des d'ara mateix de compartir les feines de casa per la parella.»

En diverses ocasions es demana també la definició concreta respecte al dret de les dones sobre el seu propi cos.

Així per exemple la resolució de la Federació Oest diu textualment:

«Que sigui substituït en l'apartat G del tema "La Reforma de l'Estat" la frase "Dret de la parella per decidir lliurement el nombre de fills", per la frase "Dret de la dona per decidir lliurement el nombre de fills", en base al respecte al dret sobre el propi cos i el perill evident que suposa el fet que, si es mantingués la redacció original, podria significar que en cas de promulgació d'una normativa sobre contracepció i avortament, calgués el consentiment de l'element masculí de la parella per a l'exercici d'un dret que només correspon a la dona.»

Com pot veure's, es tracta de plantejaments reivindicatius substancialment feministes i que van més enllà de les reivindicacions anomenades «reformistes», assolides pel feminisme burgès, tals com la igualtat davant la llei, el dret a una igual formació i a un mateix lloc de treball en igualtat de condicions que l'home, etc.

Denúncia i autocrítica

Són diverses les resolucions que denuncien, fins i tot en el llenguatge, un cert masclisme en la redacció del Projecte de Programa. Així la de la Zona Franca comença amb les següents paraules:

«La lectura del Projecte de Programa amb una visió feminista, evidencia quina és la realitat del nostre Partit: un Partit construït durant el període franquista i que participa i és reflex de la ideologia masclista, un dels pilars fonamentals de la dictadura.»

La resolució aprovada pel Ple Sectorial de Dones de la Federació Nord diu també en començar: «Al llarg de la seva lectura, el Projecte de Programa evidencia que és un reflex de la forma de pensar d'avui, un llenguatge masclista que en general utilitzen tant homes com dones i que cal corregir.»

Per altra banda, són molts els documents presentats que fan referència a la marginació de la dona dintre del propi Partit. L'esmentada resolució del Congrés de dones de l'Hospitalet diu, per exemple:

«... seria necessari per fer avançar en el camí d'un partit realment representatiu de tots els sectors socials, eliminar prèviament la marginació de la dona dintre del propi partit, tant en el nombre de militants com en la seva participació

política, tant a nivell de base com en els organismes de Direcció.»

Ens sembla també important ressaltar aquí resolucions que incloïen propostes concretes respecte a la solució de problemes immediats. La resolució d'Arrahona-Merinals, de Sabadell, diu, per exemple:

«... cal treballar en les nostres zones a nivell de barri per desvetllar les dones, provocar discussions en el si del partit perquè els camarades prenguin consciència i se solidaritzin amb les nostres reivindicacions. El partit ha de buscar fórmules d'organització perquè les dones amb nens petits puguin militar. L'ideal fóra que, mentre elles són a una reunió, l'home es quedés amb els nens, però això en la nostra zona és avui una utopia. La nostra proposta concreta és muntar serveis de guarderia mentre duri la reunió. Nosaltres comencem a posar-la en marxa.»

Reconeixement d'una marginació viscuda i encara vigent, i paral·lelament propostes de fórmules per a la presa de consciència dels homes del Partit per facilitar la integració i el treball de les dones. Aquests són els dos centres entorn dels quals giren la majoria de les resolucions que fan referència a la problemàtica de la dona a l'interior del Partit.

Feminisme i socialisme

Un bon nombre de resolucions fan referència al contingut ideològic i revolucionari del feminisme, vinculant la lluita feminista amb la lluita pel socialisme.

La secció de Gràcia diu en aquest sentit:

«Pels seus objectius i les seves formes de lluita, el Moviment Feminista és un aliat de la classe obrera, que aporta elements imprescindibles en una nova concepció del socialisme. Si bé és aquest un tema poc desenvolupat (cosa que demostra la necessitat urgent de discussió en el Partit) es poden avançar algunes aportacions del Moviment Feminista en la construcció del socialisme:

- a) La incorporació activa de les dones en totes les esferes de la vida social, com potencial incalculable i necessari per a la construcció d'una nova societat.
- b) Posar en qüestió la família com a forma econòmica i socialment anacrònica de la reproducció de la força de treball i de la suplència de serveis socials.

- c) Posar també en qüestió la família en el seu paper autoritari i reproductor de la ideologia dominant.
- d) Aportar nous valors de vida, com el concepte d'una sexualitat més lliure i igualitària, manifestant-se contra la competitivitat, l'individualisme i l'agressivitat de la societat capitalista.
- e) Posar en qüestió la divisió del treball manual i intel·lectual, relacionant-la amb la divisió sexista del treball.»

Per altra banda, la moció del Comitè de Barcelona respecte a la lluita per l'alliberament de la dona diu:

«Quan diem que el PSUC vol arribar a ésser el partit de l'alliberament de la dona, volem dir:

1r. El nostre Partit també ha de ser el partit de les dones que lluiten per al seu alliberament, que hem de tenir en el nostre si les lluitadores més avançades en aquest terreny i ésser el partit que té *una pràctica* (interna i externa) i *unes propostes* més clares en aquest sentit.

2n. Que quan diem que el nostre ideal és arribar a una societat sense diferències de classe i sense opressió política, també volem dir sense cap tipus d'opressió, entre elles l'opressió específica de la dona, la desaparició de l'explotació de l'home per l'home i també de l'opressió de l'home sobre la dona.

3r. Que quan diem que la nostra via per arribar a aquesta societat és la de la revolució de la majoria, que tingui en compte els interessos de la majoria de la població, enfront de la minoria monopolista que controla els mecanismes de dominació política i econòmica i impulsa el desenvolupament capitalista en funció dels interessos d'uns pocs, hem de comprendre que, en aquesta majoria de la població, hi ha les dones, com a membres de la classe obrera i de les classes populars, però també com a grup social discriminat i oprimat en la societat capitalista en funció del seu sexe.»

L'agrupació Sants-Centre de la Federació Sud, s'expressa en els següents termes:

«Pensar la nostra política en funció del fet que “també” hi ha dones; i que no cal pensar que això estigui sobreentès, puix aquesta problemàtica té dues vertents més visibles: dins del moviment popular i com a moviment específic. Hem estat sempre tan oblidades que ara s'ha de plantejar en cada especialitat el problema de la dona amb molt d'èmfasi. Tot tenint

en compte que els militants homes tenen tant d'interès i responsabilitat en la solució d'aquesta problemàtica com les mateixes dones, perquè la nova societat a construir és per a tots, i no serà creativa si no és indiscriminada.

«Tot és tant més important que si bé en el moviment de dones parlem de moviment interclassista, la realitat actual fa que, concretament, les dones mobilitzades són clarament d'esquerra, i veuen com a opció indiscutible el socialisme. Altra cosa és la qüestió de la dona encara no mobilitzada, en general mestressa de casa; per a aquesta, hem de formular una política que esclareixi quin és el seu paper dins la societat, i la condueixi a participar. Pensem que això s'aconseguirà, a més de la lluita ideològica, amb unes clares alternatives, que recullin els problemes diaris que se li plantegen, partint dels més senzills als més complexos, de l'individual al col·lectiu.»

Tot el que s'ha exposat no és més que una mostra del gran nombre de documents presentats que fan referència a la marginació de la dona. En tots es reflectia l'interès i la necessitat de continuar debatent en el si del Partit la complexa temàtica feminista en tots els seus nivells.

Pot ser que el Congrés defraudés algunes militants en aquest aspecte. Encara que la problemàtica de la dona va estar present en un gran nombre d'intervencions, és ben cert que no va ser objecte de debat. En molts aspectes, i respecte a molts temes, el Congrés ha servit (pot ser que aquest sigui un dels resultats més positius) per obrir la discussió en el si del Partit. Seria quasi absurd esperar que en el programa tan atapeït del Congrés hi cabés una discussió profunda d'una temàtica que tot just està apuntalada en el terreny teòric, i que va buscant una dinàmica pròpia en el terreny estratègic i tàctic. Discussió, per altra banda, que cal fer amb tota l'organització del Partit per arribar a fer que el feminisme sigui assumit col·lectivament i individualment per tots els militants.

La veritat és que moltes de les indicacions i reflexions incloses en les esmentades resolucions han estat tingudes en compte al moment de redactar el Programa definitiu. La referència al feminisme ha estat ampliada i el marc de reivindicacions concretat i integrat en el context general.

Sense tot el treball previ de les organitzacions del Partit, reflectit en els documents que venim comentant probablement mai no s'hagués pogut llegir en el Programa definitiu del PSUC en parlar de la crisi de civilització:

«Una faceta destacada d'aquesta revolució cultural és la

presa de consciència per part de moltes dones de l'opressió de què són objecte, i la recerca, a través del feminisme, de camins per alliberar-se'n. La lluita feminista posa en qüestió no sols la sobreexplotació econòmica de la dona, la seva discriminació jurídica, laboral, cultural i en tots els terrenys, sinó també la divisió ancestral de treballs i funcions entre els dos sexes i la marginació que se'n desprèn per al sexe femení. Aquesta lluita no interessa només la dona, sinó també l'home, perquè ataca tot un model de convivència que afecta negativament les relacions entre tots dos sexes.»

O bé, en parlar de la revolució cultural:

«Un aspecte fonamental de la revolució cultural és la lluita contra els prejudicis masclistes que mantenen la subordinació secular de la dona a l'home, prejudicis que penetren profundament les idees i els costums. El PSUC lluitarà contra l'opressió i la discriminació de la dona en tots els terrenys: a l'escola, contra la reproducció dels esquemes tradicionals sobre els papers respectius d'home i dona; propugnant la construcció de guarderies; fomentant formes de socialització del treball domèstic; afavorint la informació sexual i la lluita contra els prejudicis irracionals entorn de la sexualitat; promovent debats públics i campanyes que contribueixin a un canvi de mentalitat sobre aquestes qüestions.»

El primer pas està donat, el Programa aprovat pel Congrés el fa irreversible. El debat i la lluita continuen.

Comunistes i catalans

Ignasi Riera

No sé com es forgen les unanimitats polítiques, ni com s'aconsegueix que esdevinguin majoritàries, i fins i tot populars, determinades concepcions en aparença difícils. En el cas del *nacionalisme*, és evident que el PSUC ha reflectit un procés general, lligat a l'antifranquisme, mitjançant el qual el bloc de ciutadans que entenen el nacionalisme com un projecte d'alliberament col·lectiu i com la base mínima i indispensable de convivència ha augmentat, ha adquirit una solidesa plausible. Determinar com s'hi ha arribat, serà una tasca encomanada als futurs historiadors de les idees polítiques. Penso, però, que convé marcar dos o tres punts de referència general, que potser serviran per situar aquesta conquesta d'una convicció nacional-popular, sòlida i sense massa esclatxes.

En primer lloc, i sota el franquisme en descomposició, la necessitat de salvar-nos del caos, de la corrupció administrativa, de la ineficàcia del centralisme, dels crims per acció o omissió comesos en nom de la burocràcia, dels costos dels serveis bàsics (ensenyament, sanitat...) per mor d'aquest mateix centralisme, ens ha fet aparèixer l'autonomia com una opció de primer ordre. Per als qui segueixen pensant que les aspiracions autonòmiques tenen un aire nostàlgic, la comprensió d'aquesta altra vessant de l'exigència autonomista dels catalans sota el franquisme els ajudarà a revisar els codis absurds d'ús comú.

En segon lloc, i sota el franquisme, les aspiracions autonòmiques eren a Catalunya un dels eixos unitaris, interclassistes, més vinculants. Hi havia divergències paleses sobre el tipus de societat que aspiràvem a bastir, però hi havia unanimitat en aquest punt: amb l'autonomia, tots hi guanyarem.

En tercer lloc, i sempre sota el franquisme, hi ha el problema de la immigració, que algun dia haurà de ser objecte d'estudis menys generals, menys passionals, perquè és el primer o un dels primers problemes que modifiquen la imatge de la societat catalana, en els darrers vint-i-cinc anys. La possible manipulació «lerrouxista» dels immigrants, que ara viuen i treballen a Catalunya, ha estat un dels espectres fantasmagòrics de la campanya electoral anterior al 15 de juny, de l'any

IV CONGRÉS DEL PSUC

de gràcia-i-crisi 1977. Mai no podem agrair prou als grups de signe lerrouxista el gran ajut de la seva demagògia: gràcies a ells, tot i que pretenien el contrari, hem aconseguit uns graus de consens impensables. Els hereus de la Lliga, els hereus del senyor Xènius, no han gosat de provocar el xoc frontal entre dues comunitats enrobustides. Intuïen que el catacrec hauria pogut desballestar-ho tot. I la intuïció no els fallava, a fe!

En quart lloc, és important comprovar a quin estat d'anèmia i de paràlisi el franquisme havia portat la cultura i la llengua catalana, llengua i cultura «gairebé» mortes, que suaven només per la tossuderia d'un sector, no tan minoritari com algú ha dit, del poble de Catalunya. Passar de les prohibicions totals a una aparença de normalitat (la qualitat de la TV en català, tan superior, en molts aspectes, a l'altra TV de l'Estat espanyol!) ha estat possible gràcies als treballadors de la cultura catalana (escriptors, correctors, professors de català, historiadors locals, tipògrafs, artistes plàstics, musicòlegs), que majoritàriament eren o bé d'esquerres o bé intensament autonomistes (i gairebé mai d'ultradreta).

Aquests quatre elements —l'anticentralisme, el caràcter unitari de les aspiracions autonòmiques, la immigració i el treball abnegat a favor de la llengua i la cultura catalana— han ajudat a fer molt sòlides, electoralment parlant, les opcions de signe nacionalista i alhora de signe popular. I crec que ningú no gosarà negar al PSUC una part important d'aquesta síntesi tan important.

Cap al IV Congrés

La preparació mediata del IV Congrés del PSUC havia estat la campanya electoral. Per a molts militants del Partit, la campanya va ser una ocasió excel·lent de comprendre, plàsticament, la política global del Partit, aplicada a l'actual situació tant de l'Estat espanyol com de Catalunya. La qüestió nacional va merèixer una atenció privilegiada a zones d'immigració més recent, on, no ho oblidem, el PSUC va obtenir més vots. No sé si d'un fet així se'n pot treure cap conclusió. Serviria, en qualsevol cas, per explicar que entre les discussions immediates de preparació al Congrés no hi hagués debats estridents al voltant de la qüestió nacional, si bé caldrà ressenyar alguns punts que expressaven dubtes inqüestionables. Hi hauria un primer capítol que més que dubtes hauríem d'ano-

menar «recels». L'èxit de la campanya fa témer alguns que no s'hagin exagerat les coses i pensen que fóra perillós considerar resolts, per sempre més i sense necessitat de cap nou ungüent, els lligams entre aspiracions nacionals i treballadors immigrants. «El manifest-programa es mostra molt optimista —dirà una agrupació de la federació nord de Barcelona— sobre l'assumpció del fet nacional català per part de la classe treballadora catalana, la qual, majoritàriament, és catalana d'adopció. La unió de la lluita per l'alliberament social i les llibertats nacionals de Catalunya no és un fet automàtic, espontani...»

Hi hauria un segon capítol, també encara entre els preàmbuls, que seria el d'una exigència de precisió terminològica. En efecte, les vacil·lacions en l'ús de termes «nacionalitat catalana», «nació», «país», «autogovern», «autodeterminació», «Països Catalans», «Espanya», «Estat espanyol», i d'altres, revelaria o bé un estat massa primitiu de la discussió política o bé certs dubtes, superficials o més profunds, que imposarien una revisió sistemàtica de la política nacional del PSUC.

Classe obrera única?

El primer gran debat que va sorgir al voltant del Congrés, i que aniria lligat amb l'intent indicat de precisió terminològica, és el que va plantejar en Rafael Ribó, al «Treball», número 494: «Classe obrera única?». Gairebé totes les resolucions presentades al Congrés, i que he pogut consultar, fan esment a l'article de Rafael Ribó. L'article partia d'una proposta interessant: «Si entenem que el fet nacional defineix el marc dins el qual es produeix la lluita de classes, i la classe obrera és la principal protagonista d'aquella lluita de classes (en un marc nacional), ens haurem de demanar quines són les especificitats nacionals de la classe obrera.» L'article acabava plantejant una altra qüestió, que consideraria cabdal per a tot el debat futur, que seguirà, sobre la qüestió: aclarir si el suport que donen els treballadors a les aspiracions nacionals és un mer suport tàctic, o si és una part essencial de la seva pròpia lluita. Diverses delegacions, tanmateix, van veure en la proposta formulada per Ribó un intent d'atemptar contra una de les conviccions més profundes dels comunistes: l'internacionalisme proletari, la unitat solidària de la classe obrera a nivell de l'Estat. El desenvolupament del debat aclariria el sentit d'aquests articles bàsics en el credo comunista.

Una esmena publicada entre les resolucions no sotmeses a votació per la conferència del Baix Llobregat feia a Ribó el retret d'haver formulat el debat en termes «academicistes i especulatiu»: «... no podem veure la discussió en un pla teòric i de conceptes, sinó immersa en la realitat canviant de la nostra societat. No podem fer una foto fixa de la classe obrera, ni de la societat catalana, sinó que hem d'analitzar-les, aquella i aquesta, en un marc canviant, en un procés de lluita i de transformació constants.» L'advertència té interès, però creiem que no nega les afirmacions de l'article de Ribó, si bé ens obliga a parar l'orella als interessos i a l'actitud de la classe obrera en lluita, així com a prestar un suport ben pràctic a la solidaritat a nivell de tot l'Estat.

Creiem que Xavier Folch, també des de les pàgines de «Treball», tot mostrant el seu acord a les tesis de Ribó, aconseguia oferir-ne una formulació més pedagògica: «Si existeix una nació catalana, com tothom reconeix (vull dir: tothom dins el nostre partit), això pressuposa l'existència de classes socials "nacionals". ¿O és que és possible una nació catalana sense una classe obrera catalana? L'especificitat nacional de les classes socials no és un factor secundari, i explica, entre d'altres coses, l'existència del PSUC com a partit diferenciatiu. Si no entenem això, no som capaços d'entendre i d'assumir políticament el fet nacional amb tota la seva complexitat.» («Treball», 30-10-77, pàg. 14.)

Al darrera d'aquest debat hi havia un punt central, en tot el debat polític del IV Congrés: el de l'hegemonia política dels treballadors. El paper històric que ha jugat el PSUC com a partit nacional català era present a molts dels papers que subratllaven aquest caràcter hegemònic «que li correspon jugar a la classe obrera, impregnant aquesta lluita (la lluita nacional) d'un clar contingut de classe», com diria el comitè de la federació centre de Barcelona-ciutat.

L'ofensiva cultural

Va haver-hi també un altre gran debat al voltant de la qüestió nacional en el si del IV Congrés, si bé tinc la impressió que va quedar una mica dissolt entre el volum de propostes que van sorgir d'aquest Concili: que no basta fer afirmacions nacionalistes, paraules buides, al capdavant cíniques, si al darrera no hi ha una veritable ofensiva cultural. Ofensiva cultural que ho agafa tot: des d'una comunicació més entre les distin-

tes comunitats que *de facto* conviuen a Catalunya, fins a propostes culturals que haurem de defensar en el marc de la Generalitat. Una comunicació de Navarcles, permetia afirmar a Eliseo Toscas que s'havia de superar l'estadi en el qual «la comprensió humana i política ha de resoldre i superar qualsevol dificultat que pugui derivar-se de les diferències d'origen i de llengua», per passar a un estadi d'una comprensió dialèctica i efectiva tant del procés cultural català com d'altres processos culturals, amb una presència, recent o no, a Catalunya.

D'altra banda, la normalització del català, cap a l'oficialitat, en aquest context de lluita nacional, cal remarcar-la, convertir-la en bandera i en campanya. En un cas, ens trobem amb aquesta proposta: «Elaborar una política cultural que permeti redefinir lo que es cultura catalana a partir de la incorporación, durante estos años, de nuevos catalanes con diversas expresiones culturales», per seguir amb una fórmula que gairebé adquiria al Congrés la immobilitat de les expressions litúrgiques: «desarrollar un amplio programa educativo de la lengua catalana que permita ir avanzando desde la necesaria cooficialidad hacia la oficialidad del catalán, no siendo en ningún momento objeto de discriminación el uso del castellano y respetando las distintas lenguas y culturas de cuantos viven y trabajan en Catalunya». Tot ha de col·laborar a fer viable aquesta ofensiva. És per això que no és gens estrany que una de les resolucions afirmi: «Ir hacia un urbanismo que favorezca la interrelación cultural.»

PSUC-PCE-«Trellall»

Hi ha una altra qüestió que potser convindria tractar també en aquest apartat, i que, tanmateix, pot ser objecte d'una altra reflexió: el paper que ocupa el PSUC en el context dels partits comunistes. És a dir: primer, el del tipus de relacions que manté amb el PCE; segon, el de la seva projecció internacional. En un moment determinat es va dir que era un punt que calia discutir, conjuntament, amb els companys del PCE. Segurament. Però penso que hauríem d'obrir un debat sense angúnies, com més aviat millor, sobre aquestes relacions, tan misterioses com les trinitàries, ja que segurament el debat plàcid ajudaria els mateixos companys del PCE a ser, a nivell de l'Estat, els millors defensors entre els treballadors de la justesa de les aspiracions autonòmiques catalanes i allibera-

ria la política catalana d'uns nerviosismes eixorcs i altrament, sense massa justificacions. Paral·lelament, estrènyer propostes de col·laboració en terrenys comuns amb comunistes dels Països Valencià i les Illes situaria el debat encetat sobre els Països Catalans en un context més favorable per als interessos de les cultures populars (i atorgo al mot cultura un ben ample sentit antropològic).

Sí, en canvi, que voldria fer una al·lusió explícita a un altre tema, íntimament connectat amb aquest punt: el de si «Treball», l'òrgan central del PSUC, havia de comptar *també* amb una edició en castellà. Moltes de les delegacions de la perifèria van lluitar fins al darrer moment per aconseguir que el tema fos tractat. I no va ser-ho. Omissió destacada quan, en el debat sobre la premsa comunista que havia tingut lloc un mes i mig abans, un cinquanta per cent de les intervencions van plantejar aquesta qüestió. En l'article esmentat de Xavier Folch, i que apareixia el mateix dia que el IV Congrés, «amb la veu de tots», obria les sessions, llegim: «A curt termini, refermar el caràcter nacional del PSUC vol dir comptar amb premsa pròpia destinada als treballadors immigrants (edició en castellà de "Treball")...». Delegacions tan importants com les dels dos Vallès o el Baix Llobregat, que representen un alt percentatge del total de militants del partit, també van plantejar la qüestió... que no va ser considerada d'interès (¿per la taula?).

* * *

Voldria tornar al començament: el PSUC ha assumit i ha ajudat a la comprensió de la qüestió nacional catalana. En tant que partit fortament arrelat entre els treballadors, en tant que partit amb una presència política determinant entre comunitats d'origen no català, i en tant que partit històric nacional català, tenia a les mans totes les cartes per compondre o descompondre la baralla. I crec que, globalment, és just afirmar que l'ha jugat correctament. Què caldria encara...? Primer, donar una empenta pràctica als bons propòsits, tot recordant que una actitud nacional sincera no en té prou amb belles formulacions, sinó que ha de comptar també amb una ofensiva de signes. Segon, caldria aprofundir més en el caràcter socialista que té la nostra opció nacional. Crec que fins ara el PSUC s'ha mogut amb la pretensió d'allunyar-se de les demagògies que oposaven nacionalisme i interessos dels treballadors. I ha

estat eficaç a l'hora de demostrar que no es tractava d'interessos antagònics. Un cop aclarit aquest punt, ¿no ha arribat l'hora d'accentuar el caràcter socialista que separa la concepció nacional del PSUC d'un nacionalisme burgès i petit burgès? Tercer: ¿no és hora d'empènyer, com reclamaria Jesús Rodés, un estudi més sistemàtic dels clàssics marxistes sobre la qüestió nacional: Marx, Lenin, Otto Bauer, Kautsky, Rosa Luxemburg? Quart: en tant que seguidors dels marxistes catalans dels anys 30, ¿no hauríem d'aprofundir les aportacions que ha anat recollint i estudiant Roger Arnau, o sigui: Josep Benet, en els volums *Marxisme i qüestió nacional* de les Edicions Catalanes de París?

Crisi econòmica, acció sindical i Pacte de la Moncloa

A Manolo Pozo i Antonio Rodríguez Avellaneda en record del nostre passat i en autoexigència per al futur.

Josep Lluís López Bulla

L'actual crisi econòmica és, certament, la més greu en el nostre país des de fa, almenys, vint anys. Aquesta crisi se situa en un moment complex de transició política de la Dictadura a les formes predemocràtiques que existeixen en l'actualitat. La crisi empobreix diàriament els treballadors i llurs famílies, i és —per ella mateixa— un element de desnaturalització de les formes polítiques que coneixem. Ella contribueix a introduir certes «fixacions» en les masses com per exemple «això abans no passava», atiant l'ultradreta amb la consigna «amb en Franco vivíem millor». Aquesta consigna, d'una gran expressivitat, podria esdevenir un determinat medi de cultiu, perquè l'expressió de les crisis econòmiques, en les àmplies masses, assoleix una materialització superior que la de les crisis polítiques, amb independència de la relació que existeix entre les unes i les altres. Encara més: s'està generant en aquestes conjuntures una sèrie d'elements negatius, fàcilment perceptibles, que afecten fonamentalment els que es troben sense feina i la joventut treballadora els quals s'allunyen, cada cop més, del procés productiu.

És per això que les forces polítiques revolucionàries i progressistes, del moviment sindical —i molt especialment de Comissions Obreres—, tenen la responsabilitat d'aconseguir una pressió mobilitzadora que faci obrir vies negociades de sortida de la crisi, favorable als interessos dels treballadors i de les capes populars. Aquesta sortida de la crisi, tot consolidant la democràcia, s'ha de fer a través del protagonisme polític, sindical i organitzatiu dels treballadors, amb formulacions de classe i en la via d'un nou model de desenvolupament econòmic, el qual englobi un nou tipus de cultura i formes de vida.

1. Davant la crisi econòmica tenen cabuda dues sortides: a) la sortida autoritària, amb els seus diferents matisos, i amb o sense pacte social; b) la sortida progressista. La primera no l'accepta, i fa molt bé, el moviment sindical, perquè aital sortida significaria que, un cop «resolta» la papereta, es reproduiria el model de desenvolupament, deixaria intacte l'hegemonia de l'oligarquia i afebliria, per un temps indeterminat, les posicions polítiques i sindicals de la classe treballadora. La sortida progressista és la nostra estratègia irrenunciable i sobre la qual ens veiem obligats a precisar a nivell general i concret. Però, com se sap, l'exactitud d'aquesta línia requereix la necessària i suficient relació de forces que la imposi; no depèn, solament, de la bondat dels nostres plantejaments, sinó de la força que hom és capaç d'imposar a partir d'un determinat moment.

2. Com es pot veure ambdues estratègies són antagòniques, són semblants a dues línies paral·leles que no troben convergència possible. Quina és, doncs, la sortida que tenim davant el forcejament per tal d'imposar l'una o l'altra? Seguir amb plantejaments purament declaratius, «propagandistes», i que no troben, en aquesta conjuntura, una possible concreció? Sorgeix amb tota claredat que, mentre es vagi retardant una sortida «d'equilibri», l'única alternativa que s'està imposant és l'autoritària que, repetim, pot esdevenir-se amb o sense pacte social. I aquesta sortida «d'equilibri» no és cap altra que la del Pacte de la Moncloa, la qual és la resultant d'una determinada correlació de forces. El Pacte de la Moncloa, en comparança amb l'anterior situació, conté canvis fonamentals perquè obre camí cap a certes transformacions i reformes democràtiques. D'una forma molt resumida els famosos acords de la Moncloa contenen: transformació de la legislació laboral en un sentit democràtic i la tipificació de l'acció sindical en el marc de l'empresa; una política de sanejament econòmic (control de la Seguretat Social per part dels treballadors, canvis en la política monetària, un tomb en l'acció sobre els preus i les rendes, una atenció preferencial sobre el problema de l'atur); reforma fiscal (aconseguint una càrrega tributària i una distribució més justa que l'actual, fent pagar més a qui més té, això és el que es coneix com a progressivitat dels impostos); el perfeccionament del control de les despeses públiques; una nova política educativa; una reforma de la política d'urbanisme, del sòl i de l'habitatge; l'Estatut de l'empresa

pública i una nova concepció de la política energètica; etc. Acompanyen els acords econòmics una sèrie de mesures d'ordre públic que reforcen la democràcia i serveixen de «pont» fins a l'aprovació de la nova Constitució.

Hi ha en el Pacte de la Moncloa elements insatisfactoris com, per exemple, la fita del 22 % de la massa salarial per a la negociació dels convenis i plataformes i l'amenaça de l'acomiadament del 5 % de les plantilles. Però, segons el meu parer, el Pacte s'hauria de valorar en el seu conjunt. I a partir d'aquesta valoració global s'imposen les següents consideracions: a) és d'una importància cabdal que es *fixi el calendari d'aplicació dels acords*. Quan, per exemple, s'emprendrà la creació de les 400.000 noves places escolars?

b) S'ha de crear l'estat d'opinió i de pressió de masses, a través d'una intervenció política i sindical, en una mobilització col·lectiva que obligui a l'aplicació dels acords.

c) S'ha de precisar el contingut de l'acció sindical en el marc dels acords de la Moncloa.

El primer apartat, que hem esmentat, reforçaria o assenyalaria que existeix un compromís real, amb voluntat d'aplicació dels acords, el qual contribueix a la gestació d'un clima de *credibilitat en la democràcia*. No oblidem que fins ara la Democràcia ha ofert, i això té gran importància, un nou clima de convivència civil, però que al mateix temps manté una greu situació econòmica que encara que no l'ha pas creat sí en canvi l'ha heretat.

Les grans masses no gaudeixen de la democràcia en concret si no és en funció de la resolució dels seus problemes més quotidians que són, per altra banda, els més aclaparadors, els que no admeten espera.

La mobilització, a la qual em referia més amunt, ha de tenir el doble caràcter de vigilància dels acords i de llur aplicació. Una mobilització que té una perspectiva general, un programa i que pot i ha d'exigir aquell calendari abans esmentat. I com que no existeix cap altra alternativa realista —ningú no n'ha ofert d'altra—, el moviment obrer i sindical ha d'ésser el capdavanter d'aquesta gran iniciativa i *ha de dur l'hegemonia* per a sortir de la crisi amb un gran enfortiment, amb un gran protagonisme polític, sindical i organitzatiu. Per dur a terme l'hegemonia es necessita, hem d'insistir-hi, la recomposició més ràpida de la unitat d'acció.

D'ara endavant les grans masses ens veuran, el moviment

obrer i sindical, com a responsables dels èxits i, també, dels fracassos, perquè cadascú, en la latitud que li és pròpia, dirigeix directament les masses, sense «intermediaris» tal com es feia sota la Dictadura (em refereixo a aquella qüestió de les possibilitats legals). I en aquest sentit, al costat de la gran capacitat mobilitzadora —que és un component de la Democràcia—, hi ha també la capacitat negociadora, amb una visió realista de la negociació. El fet de no anar per la via de la mobilització responsable i la seva relació dinàmica amb la negociació realista ens mena a una «malversació d'esforços», a un escapçament de la vanguardia, i —allò que és més important— a la no resolució dels problemes de les masses. Aquesta negociació realista significaria, en primer terme, fixar uns objectius de prioritat reivindicativa, els quals no admeten confusió. És a dir, saber què és el que s'ha de negociar en un moment determinat. La negociació realista contempla, també, quina cosa és negociable i quina «s'ha de deixar per un altre moment», sense renunciar, tanmateix, a l'esmentada prioritat reivindicativa.

Però també aquesta negociació realista hauria de pretendre d'iniciar el camí per trobar un comportament en la negociació que no sigui tan unilateral com fins ara ha estat, sense oblidar les qüestions econòmiques imprescindibles en aquesta època de crisi i sempre. Vull dir amb això que durant el franquisme, a més de negociar com s'ha pogut, els convenis i les plataformes han conegut quasi en exclusiva reivindicacions de tipus econòmic, i allò era just. Però si continuéssim així, en aquesta única direcció, encaixonaríem el sindicalisme en el carreró de l'economicisme, en el carreró del «pesseterisme». Si caiguéssim en aquest parany traicionariem l'aspecte sociopolític que, almenys, ha de presidir el sindicat de Comissions Obreres. (Per cert, és ben curiós que les formacions sindicals que critiquen el Pacte de la Moncloa es refereixen, exclusivament, a les fites salarials, i segueixen bàsicament amb comportaments «pesseteros». A part de la demagogia que això comporta, es reafirma, una vegada més, que l'economicisme és una de les conclusions del verbalisme demagògic.)

El sindicalisme, i Comissions Obreres, han de formular de nou la seva estratègia de negociació col·lectiva; han d'incidir en tots aquells aspectes que «allarguin» el salari, el que hom coneix com a salari social, incidint més en les qüestions de la condició de treball i de vida, en la manera de trobar alternatives vàlides per a contenir la inflació, en trobar la fórmula

de reduir l'atur, a través —també—, de fòrmules solidàries (d'acció sindical, però de comportament reivindicatiu ampli).

3. El pacte de la Moncloa no introdueix cap modificació d'«estil» en la negociació col·lectiva, en l'àmbit del centre de treball. Si n'existeix alguna és pel que fa referència a l'exigència del coneixement real de la massa salarial bruta. La Comissió Obrera Nacional de Catalunya ha fixat, en principi, quins components han de conformar la massa salarial bruta, els quals són els següents: salari base + plus conveni + plusos + primes + hores extres + IRTP + Seguretat Social. Té importància aquesta lletania perquè potser es pretenguí escamotejar alguns d'aquests components i això significaria l'afebliment de la massa salarial que s'ha de negociar.

El problema que sorgeix, perquè no ha estat definit en els acords de la Moncloa, és com es negociaran els convenis anomenats d'àmbit superior a l'empresa, és a dir, els comarcals, intercomarcals i estatals. És d'una gran importància trobar una definició perquè els grans convenis, de l'àmbit major possible, són els que exigiran els treballadors, sense perjudici dels propis d'empresa. (En aquest sentit els tèxtils de tot Espanya apunten a un gran conveni, marc unitari, de les tretze agrupacions —13!— que tenen.)

Hi hauria dues maneres de veure la sortida: una podria ésser trobar una mostra de varies empreses representatives del ram (petita, mitjana i gran empresa) i «acoblar» la negociació general de ram al resultat del que es podria obtenir en aquesta mostra; una altra sortida podria ser fixar un mètode de negociació entre les centrals sindicals, les organitzacions empresarials i l'Administració.

Penso que el primer mètode és arbitrari (malgrat que és una possibilitat) pels possibles desequilibris que introduiria i per la dificultat tècnica de trobar una representativitat justa en l'eixam d'empreses, tan diverses, en cada sector de la producció i els serveis. La segona forma de veure les coses (aquest acord diguem-li tripartit) les simplificaria, mitjançant un procediment acceptat per tots i que, en essència, no variaria la forma de negociar coneguda fins ara. Personalment em decanto per aquesta opció.

4. El gran repte que nosaltres tenim és sortir de la crisi. No es pot caure en la formulació simplista, i irresponsable que «nosaltres que no hem provocat la crisi (gran veritat per

altra banda) ens desentenguem de la seva solució». Perquè per a nosaltres solucionar la crisi ha de significar resoldre-la a través de la nostra hegemonia, a través d'un comportament de classe i progressista. A través d'una exigència permanent de contrapartides de tota mena: i així, ara per ara, s'imposa la mobilització per al Codi de Drets dels treballadors, que és alguna cosa així com una «Constitució» laboral-sindical i la mobilització, també, per a la recuperació del Patrimoni Sindical.

Tot comptat es tracta de sortir de la crisi creant un nou estil de vida, una nova cultura a través, repetim, del gran protagonisme que abans reclamàvem.

JCC: Jornades de formació, estiu 1977

Francesc Reguant, M.ª Àngels González,
Lluís Salvadores, Oriol Pàmies

La redacció de NOUS HORIZONS saluda la celebració del I Congrés de la Joventut Comunista de Catalunya i aprofita aquest primer article per obrir les planes de la nostra revista a una temàtica tan important com és la problemàtica juvenil. Som conscients que una de les principals víctimes de la greu crisi de civilització en què es troba la nostra societat és la joventut. També som conscients, però, que la joventut haurà de protagonitzar el llarg camí cap a la llibertat i el socialisme. Queda obert el debat.

Trencar esquemes

Lenin es dirigia a la Unió de Joventuts Comunistes de Rússia al seu III Congrés, l'any 1920, i definia les seves tasques amb una paraula: *aprendre*. La Joventut Comunista de Catalunya ja de sempre es defineix com una organització de formació i de lluita. La formació a la JCC és avui i aquí el tema que ens ocupa. Aquesta tasca, considerada com a element essencial a l'hora de definir la Joventut Comunista, sols s'havia expressat fins ara en el desenvolupament d'alguns seminaris i xerrades realitzats sempre al marge de la dinàmica habitual de l'organització. Per altra banda les activitats formatives no depassaven mai les temàtiques relacionades directament amb els clàssics del marxisme i l'explicació dels grans trets programàtics del PSUC o qüestions relacionades amb el treball sindical a la joventut. Temes d'interès palpable per a la joventut tals com diferents aspectes culturals, les relacions humanes, la sexualitat, la família i molts d'altres quedaven oblidats.

Certament la clandestinitat ens havia condicionat forta-

ment i en aquelles condicions podem entendre que no es mirés més lluny. En tot cas, el resultat era evident: la JCC era una organització passiva, amb manca d'imaginació creativa, amb molt poca participació interna en l'elaboració de les seves iniciatives i de la seva política, i, finalment, una organització que limitava la seva influència a sectors juvenils d'avantguarda, separada per un abisme del jove del carrer.

Calia, doncs, trencar molts esquemes i revolucionar molts criteris. És a partir de la II Conferència, celebrada ara fa un any, que s'obre aquest camí. Al mateix temps la nova conjuntura política dóna caràcter d'urgència a aquest procés. La formació ja no ha d'ésser l'activitat al marge, a més a més, sinó una constant present al conjunt de la dinàmica de la JCC.

És a dir, no es tracta solament de realitzar una política de formació més o menys adequada sinó que es tracta de transformar l'organització. Transformació que va encaminada vers una nova dinàmica de formació *autogestionada*, com a sinònim de democràtica i participativa, que fomenta l'esperit crític, la creativitat i la iniciativa; de formació àmplia, que ha d'abraçar totes les preocupacions i inquietuds dels joves en els àmbits cultural, polític, ideològic, social i humà; de formació oberta, en el sentit que l'aprenentatge esdevé per a la joventut interès massiu i mobilitzador; de formació jove, ja que no es tracta de reduir la nostra activitat educativa a seminaris i xerrades, sinó que cal desenrotllar un seguit d'activitats on el companyerisme, la solidaritat i la diversió es complementin amb la reflexió sobre temes d'interès i amb la discussió política, a partir de la natural i espontània comunitarietat de la joventut i de les formes com aquesta s'expressa; per fi, de formació compromesa i transformadora, ja que no podem mai entendre la formació si no va lligada al procés de recerca i lluita vers una nova societat solidària i lliure.

Les Jornades de Formació

És amb aquest ànim que es plantegen les Jornades de Formació —Estiu 1977.

Així les definíem: «L'objectiu no és tant aprofundir de forma general i exhaustiva un conjunt de temàtiques, sinó aconseguir un clima de participació i treball col·lectiu. Valorem com a fonamental trencar la passivitat en l'aprenentatge i intentarem aprendre a aprendre, a analitzar la realitat que ens envolta, a investigar sobre la problemàtica de la joventut i a

saber exposar ordenadament i clarament les nostres opinions i els nostres treballs» (1).

I preteníem que hi tinguessin cabuda els següents aspectes: metodologia d'estudi i anàlisi, temes polítics generals, problemàtica juvenil, projecte polític de la JCC, traspàs d'experiències, activitats culturals, esplai, esport i convivència.

Al llarg de cinc setmanes, diferents grups de joves comunistes provinents d'arreu de Catalunya es trobaven prop de Torelló, a la comarca d'Osona, responant a la crida inicial realitzada pel Comitè Nacional de la JCC. L'estada de cada grup havia de durar una setmana.

Aquesta vegada no hi haurien grans «pallisses» a un públic enlluernat per la sabiduria dels ponents. Els ponents i el públic serien els mateixos assistents a les jornades. El treball de diferents equips s'exposaria a la resta dels companys. Abans que tot es varen seleccionar aquells temes concrets que expressaven el major interès dels reunits i al seu entorn es varen constituir equips de treball. Per al desenvolupament de les tasques comptàvem amb el suport d'una biblioteca; d'uns dossiers que contenien documents d'informació mínima sobre diferents temàtiques, així com bibliografia i esquemes de treball; d'una revista, a la qual cada grup va posar el seu propi nom —«El Correo del Zorro», «L'Honorable Torelló», etc.—, com a mitjà d'expressió, debat i reflexió. Comptàvem també amb l'assistència de companys especialment coneixedors d'algunes de les temàtiques que podien orientar-nos en l'aprofundiment sobre elles; en aquest cas el seu paper consistia en la introducció al tema, informació bibliogràfica, assenyalament de les qüestions polèmiques, però sobretot en la permanència en el grup mentre els diferents equips preparaven els treballs que presentarien a posterior debat a la resta dels companys.

Així mateix l'autogestió no es plantejava sols a nivell formatiu sinó que s'estenia a tot el conjunt d'aspectes organitzatius i de serveis. La coresponsabilització sobre tots els afers i necessitats del grup no era només una opció sinó una exigència col·lectiva, ja que no existia cap institució per damunt del grup que pogués substituir aquest en cas d'una manifesta irresponsabilitat.

L'altre element decisiu era la convivència entre tots els companys del col·lectiu de les jornades. Es tractava en primer lloc de «trencar al gel», de conèixer-nos i d'establir una rela-

(1) Del full informatiu sobre les Jornades de Formació, Estiu-77.

ció comunitària molt més enllà de la simple relació impersonal provocada pel fet casual de coincidir uns dies entorn a unes tasques comunes. Només amb la consciència que a tots els presents ens unien més coses, moltes més coses, que l'atzar, podíem actuar a fons amb la responsabilitat col·lectiva i la participació que allí ens exigíem.

La revista va jugar un paper clau com a mitjà d'expressió i termòmetre de la marxa del grup. Una revista que en principi es preveia de dos o tres fulls, arribava a tenir de vuit a vint planes diàries. És a dir, es participava i es tenien ganes de dir moltes coses.

I heus aquí que ja a les primeres revistes, a més de les opinions polítiques, teòriques o d'altres, trobàvem gran nombre de poesies i distintes expressions literàries i artístiques. No sabem què diria en Salvador Espriu de la qualitat dels poemes, però el fet és que, millor o pitjor, expressaven un conjunt de sentiments morals, problemes familiars, sentiments d'incomunicació, d'amistat, parlaven de les relacions sexuals i de la repressió que aquí existeix, etc., etc. Curiós per alguns o fins i tot escandalitzador per a d'altres. Allí havíem anat a treballar, a formar-nos, i davant d'això eren possibles dues reflexions: o bé pensar que els joves comunistes havien degenerat cap a postures romàntiques estèrils i havien per tant perdut les seves essències revolucionàries, i que calia, doncs, reprimir expressions heterodoxes i disgregadores; o bé pensar que allí, amb aquella simplicitat, s'expressava la realitat d'un món jove, punt de partida obligat a l'hora de forjar una joventut vers els ideals del socialisme en la llibertat.

La creativitat i la imaginació s'expressava a dojo. Els treballs eren presentats de formes ben variades. A les ponències s'afegien murals, «pòsters», escenificacions, cançons, jocs, etc. Es cercaven les formes adients per fer entenedor i assequible allò que es volia dir. Va ser molt celebrada l'escenificació de la polèmica Marx-Bakunin; d'altres representacions giraren entorn a la família clàssica, l'escola, etc. Bromes de bon gust podien provocar el debat entorn a la parella. Les incidències quotidianes i les actituds al seu entorn eren un risc material de debat formatiu. El mateix esplai i diversió anava empapat d'aquesta imaginació.

La participació era molt alta. El mateix col·lectiu censurava aquells qui optaven per postures fàcils de marginació. Quan les ponències o treballs presentats tenien grans deficiències, el propi grup recomponia el treball amb nous elements, plan-

tejan les oportunes qüestions d'ordre i mètode en l'exposició.

El marc veritablement autogestionat del treball dels joves comunistes va propiciar el que sortissin a flor de pell totes les queixes entorn a diferents enfocaments polítics i organitzatius de la JCC. Les crítiques explotaren arreu i es posava sobre la taula el conjunt de deficiències que avui arrosseguem. En un principi l'ànim crític prenia un to de protesta, a voltes verbalment violenta, es cercaven culpables potser d'una manera força simplista i es curaven les greuges, d'una manera o altra reprimides, amb explicacions i justificacions moltes vegades desafortunades. Però va ésser el propi col·lectiu que al llarg del seu desenvolupament convertia el tema de la transformació positiva de la Joventut Comunista amb el tema de fons de tots els debats. El propi col·lectiu anava filant més prim en la recerca d'alternatives vàlides a les crítiques o deficiències certes que constataven. Neixia en conjunt l'orgull d'ésser protagonista real i proper de l'avenç de la Joventut Comunista. El grup acabava el seu treball amb formulacions escrites de les seves anàlisis i propostes sobre aspectes decisius en la marxa de la JCC.

S'havia guanyat un esperit crític ric i vital per al progrés democràtic i participatiu vers el I Congrés de la JCC. Als temerosos d'aquest esperit crític bé podríem acusar-los d'irresponsabilitat en veure per contra la seriosa responsabilitat amb què es formulaven totes les propostes alternatives a les situacions que es criticaven.

Va ser també important el fet que en els grups hi participessin companys de molts diferents marcs socials i de procedències geogràfiques ben distintes. Allí va poder-se establir per part de tots els qui hi participàvem una imatge molt propera a la vertadera realitat de base del conjunt de l'organització. Allí s'expressaven maneres, costums i estils ben dispersos però que cercàvem un comú objectiu. I així apreníem també a conèixer millor la realitat social de la joventut al nostre país.

Aquest últim, junt amb d'altres, va ésser un dels factors que va influir en el fet que avui no puguem afirmar que les Jornades de Formació fossin sempre una bassa d'oli. No va ésser així, varen existir problemes de convivència, de comunicació i d'integració que podien posar en perill en certs moments la pròpia existència del grup. Però aquí també va existir una admirable responsabilitat que va saber afrontar col·lectivament en assemblees els problemes que sorgien, con-

vertint paradoxalment les dificultats amb nous factors d'unitat, progrés i consolidació del grup un cop aquestes dificultats eren analitzades i superades.

Entorn a la identitat de la JCC

Si per una part la transcendència de les Jornades no passa d'haver estat una profitosa activitat de formació, per altra part la seva importància va més enllà quan la valorem com una de les activitats que marquen una nova manera d'entendre la Joventut Comunista. És a dir, ens situem aquí de ple en el debat entorn de la identitat de l'organització dels joves comunistes.

No és l'objectiu aprofundir aquí sobre això que pot ben bé ésser motiu d'un posterior article, encara que sí calen unes notes. La JCC es mou de ple en un problema d'espai polític. Afirmem que la JCC és una organització política de masses de la joventut, que no és un partit polític, que per als comunistes el partit polític dels joves és el PSUC. Quin és doncs el seu sentit com a organització de masses quan existeixen a Catalunya un munt d'entitats juvenils i cíviques, quan existeixen diversos moviments juvenils de masses de caire sindical?

S'ha dit que la raó d'ésser de la Joventut Comunista radicava en el seu paper d'avantguarda en la lluita pels drets de la joventut. No n'hi ha prou. O és que els obrers, els mestres, les dones, etc., no tenen problemes propis? I no s'han pas creat els partits comunistes dels obrers, dels mestres, de les dones, com a realitats orgànicament separades. S'ha dit que els joves tenien un estil propi. No n'hi ha prou. Igual que abans, parlariem aquí de molts estils propis a diferents sectors socials. De tota manera, és cert que podríem distingir un seguit de maneres de manifestar-se la joventut clarament específiques. A partir d'aquí, l'actitud dels defensors de l'afirmació precedent no passarien a analitzar el fons d'aquestes manifestacions específiques sinó, que s'acollirien al fàcil esquema de la rebel·lia jovent, indicant que aquesta porta objectivament al socialisme. Es tractaria en aquest cas de canviar les formes, adaptant-les als «estils juvenils», per fer més atractiu el producte de sempre. No n'hi ha prou. Ens quedem en un canvi de façana que no arriba a tocar les arrels d'una situació que se'n escapa.

Fa uns anys, a la dictadura, aquestes contradiccions no existien, el treball de formigueta tenia sentit i el nostre espai

organitzatiu no podia traspasar els nuclis d'una avantguarda especialment polititzada. Mentrestant arreu del món sorgien un conjunt de moviments i manifestacions que anaven des dels «hippies» i «provos», fins al maig del 68. Al nostre país els «hippies» o els «provos» no tenien possibilitats de supervivència, el feixisme ho engolia tot. Qualsevol manifestació d'opinió, qualsevol anhel creador, havia de plantejar-se prèviament la seva incorporació a la lluita contra la dictadura o quedar sumit en la marginació total amb plena complicitat conservadora amb el sistema imperant.

Avui les coses han canviat i aquelles expressions del món juvenil que llavors no ens preocupaven, doncs no existien, avui les tenim aquí. Què ha passat? Els joves, sector més destacat en la lluita contra la dictadura, avui no estan a l'alçada de les circumstàncies, i les positures de marginació i absentisme es multipliquen. Què passa? Les respostes simplistes es limiten a reafirmar els principis de l'ortodòxia, mentre acusen d'altres d'ésser moviments estèrils. Però llurs justificacions no poden negar el caràcter massiu d'aquestes manifestacions juvenils. Ben bé sembla que som nosaltres els qui no estem a l'alçada de les circumstàncies, ja que la solució del problema no rau en una intel·ligent utilització de productes cosmètics per millorar l'estètica.

No es tracta aquí de fer apologia d'alguns moviments juvenils, encara que els reconeixem un seguit d'aspectes enormement positius, juntament amb d'altres de molt negatius. Però sí que es tracta de cercar les seves arrels, que parteixen de la mateixa lògica del sistema capitalista, sotmès a esgotament i crisi avui i totalment incapacitat per al progrés. Crisi que no sols s'expressa en el terreny econòmic. Crisi com a model de societat i crisi dels valors d'aquesta societat. La crisi de l'escola, la crisi de la família, la crisi ideològica i moral és la crisi de tot allò que dóna sentit a un sistema que ha deixat de tenir-lo.

La joventut com a sector en etapa d'aprenentatge hi és molt més sensible i amplis sectors de joves cerquen a cegues alternatives fora de les «eternes veritats» en les quals són educats. És aquí on hem de constatar la responsabilitat de l'esquerra de no haver sabut oferir les alternatives adequades, preocupada quasi exclusivament per la transformació estructural de la societat i no tant per oferir alternatives a la cultura, a la família, a la moral, etc.; poc àgil per potenciar noves formes de resoldre creativament els nous problemes i

les noves situacions. Mentrestant, a les parets de París s'escriu: «la imaginació al poder».

Davant la nova conjuntura, amb nous marges de llibertat i democràcia, no es tracta solament de preparar la nostra organització perquè pugui aplegar molts més militants. Sembla com si de tant empènyer la llosa del feixisme ens haguéssim quedat amb la llosa a les mans sense saber què fer-ne, i no hem atinat a recollir moltes aspiracions i anhels latents que la dictadura ofegava i que avui es manifesten obertament un cop han tingut la porta oberta.

Per això afirmem l'existència d'un immens espai per a la Joventut Comunista com a organització d'aprenentatge autogestionat, que ofereix una via a la joventut per a la recerca de nous camins i noves alternatives en contra de les normes de comportament i principis ideològics i culturals imposats. Afirmem que es tracta d'una recerca que obre totes les portes a la imaginació creadora, ja que no tenim cap veritat acabada quan quasi tot està per construir. Afirmem que de la mateixa manera que anem obrint el camí per arribar a unes noves estructures econòmiques i socials, hem de posar llenya al foc per fer créixer la flama d'una nova cultura popular, d'una nova forma de vida col·lectiva i d'unes noves relacions humanes basades en la solidaritat i la llibertat.

Les Jornades de Formació havien estat plantejades en aquesta línia. Del seu desenvolupament i de l'entusiasme dels qui hi varen participar, deduïm la justesa de les nostres reflexions. Les Jornades de Formació no han estat ni més ni menys que això: un petit pas en una direcció en la qual hem d'abocar d'ara endavant la nostra activitat, en una direcció en la qual tot just comencem i queda tant per fer.

I al cap i a la fi no havíem inventat res de nou.

El medicament i l'estructura farmacèutica

Pedro Cánovas

El medicament ha estat, sobretot durant el segle actual, d'una gran utilitat en el camp sanitari. Ho posa de manifest el simple esment del retrocés sofert per algunes malalties considerades fatals com la tuberculosi i la sífilis, amb l'aparició dels antibiòtics, o la desaparició dels estralls de la poliomielitis gràcies a l'aplicació de campanyes correctes de vacunació.

Però a aquesta gran aportació, cal contraposar-li alguns aspectes no gens afalagadors, dels quals en són exemple les morts produïdes per la penicil·lina i d'altres medicaments en pacients al·lèrgics; les agranulocitosis fatals produïdes per un ús perllongat de la fenilbutazona per al control de l'artritis; les morts inútils produïdes pel cloramfenicol en infeccions que podrien haver estat tractades amb d'altres antibiòtics menys perillosos.

Eficàcia terapèutica o negoci?

Prenent suport en l'èxit que han representat els grans descobriments terapèutics, les empreses multinacionals s'han llançat a la recerca de nous medicaments que els permetin de continuar incidint en un mercat que es presenta ampli i molt rendible.¹

Però alhora que es produeixen els grans descobriments, es fa més difícil l'aparició de medicaments nous que aportin alguna cosa important a la terapèutica. Com a succedanis, apareixen un conjunt de medicaments, de molt dubtosa utilitat sanitària, però el consum dels quals és fomentat per grans campanyes de promoció.

1. El 1970, els dos més grans productors farmacèutics dels Estats Units, MERCK COMPANY i la AMERICAN HOME PRODUCT, figuren entre les deu primeres empreses que havien registrat el rendiment de capital més elevat de l'any. Aproximadament un 25 %.

Espanya està lògicament immersa en aquesta situació. Amb un mercat farmacèutic controlat majoritàriament per les multinacionals i amb unes empreses nacionals que estan orientades, en general, al simple paper d'envasadores de les primeres matèries que es compren a l'estranger, tot jugant, al mateix temps, un paper especulatiu que pren suport en la gran diferència entre el preu de les primeres matèries autoritzat per l'administració i el preu real al qual es compra en el mercat. La qual cosa els permet de disposar del capital necessari per poder dedicar un 22 % del preu de venda al públic, segons estimacions, a la promoció de les seves especialitats, en un mercat de forta competència en el qual, a més d'existir especialitats que, d'acord amb normes internacionals de prestigi considerable, podrien qualificar-se d'aberrants i perilloses, n'hi ha d'altres que, amb un mateix principi actiu, apareixen amb 200 noms comercials diferents, i fins i tot més. Aquesta situació converteix el medicament en l'eina d'una batalla comercial que no sols prescindeix sovint de criteris sanitaris, sinó que s'endinsa també pels camins de la corrupció. Com exemples tenim el «tarugo» (pagar una quantitat fixa al metge per recepta), el regal (que pot anar des del bolígraf fins a l'apartament o el cotxe, passant per invitacions a congressos, subscripcions a revistes), etc. La finalitat d'aquestes accions és induir el metge a receptar una «marca» determinada i fins i tot a ser generós a l'hora de prescriure medicaments, independentment que el pacient en tingui realment necessitat o no.

Els canals de distribució

El medicament, quan surt de la indústria productora, segueix uns canals de distribució que no fan més que agreujar el seu caràcter comercial.

El primer esglaó és el majorista, la necessitat del qual es veu quasi exclusivament determinada pel gran nombre d'especialitats existents, que obliguen a fer grans estocs, inviables per a la simple oficina de farmàcia. La retribució dels majoristes està vinculada a la venda mitjançant un percentatge. Aquests magatzems són sovint cooperatives formades per farmacèutics.

El segon esglaó de la distribució és constituït per l'oficina de farmàcia, la qual, amb la sola excepció de les farmàcies hospitalàries, que només poden despatxar de cara a la consul-

ta interna, tenen vinculada la seva retribució a un percentatge sobre el volum de vendes, sense tenir res a veure amb l'exercici professional.

El tècnic que intervé tant en la fabricació com en la distribució del medicament és el farmacèutic. Aquesta intervenció no inclou la possibilitat de decidir que siguin fabricats els medicaments que la societat realment necessita. Moltes vegades els criteris sanitaris han de sotmetre's als criteris de mercat. Una prova en pot ésser la desaparició del mercat, en determinats moments, de preparats de lidocaïna o adrenalina, de necessitat terapèutica primordial, pel fet de deixar de ser rendibles, al mateix temps que n'apareixen d'altres per dotzenes, amb marges de benefici molt substanciosos, independentment de la seva utilitat terapèutica.

Val a dir, això no obstant, que la professió farmacèutica no s'ha caracteritzat, majoritàriament, per la crítica d'aquesta estructura, la qual, tot i haver-li donat durant un temps una relativa rendibilitat econòmica, li ve produint avui una forta deterioració professional i, en molts casos, fins i tot econòmica.

El paper de la Seguretat Social

Hi ha encara un altre element de gran importància que ha contribuït a deformar el paper sanitari del medicament. Es tracta de les característiques tan especials de la Seguretat Social.

Com a negatives, cal destacar-hi la burocratització, la corrupció i la deshumanització, a conseqüència d'una gestió i d'un control antidemocràtics. Deixant de banda la seva concepció i el seu desenvolupament demagògics, on el medicament apareix com el gran succedani de les seves deficiències i de les de la societat en què es desenrotlla.²

Així s'esdevé que:

— Davant d'una visita mèdica deficient i massificada, la SS compensa amb un autèntic allau de medicaments.

— Contra la tensió que produeix un sistema de vida irracional i angosant, la SS dóna sedants.

— Contra la pollució que produeixen unes ciutats-monstre,

2. La suma pagada per la SS en el quinquenni 1970-75, com a conseqüència dels costos de producció de la indústria, hauria permès, aproximadament, de doblar el nombre de llits existents en aquesta època a tot Catalunya.

fruit d'un sistema econòmic determinat, la SS dóna tròfics respiratoris.

— Per suportar la pluriocupació i les hores extraordinàries, la SS dóna tòncics i reconstituents.

Els exemples podrien multiplicar-se, però aquests són suficients per posar en evidència fins a quin punt s'ha deformat la funció del medicament i com s'ha creat un consumisme en aquest terreny que, per ser superat, necessitarà una reorientació important de la qüestió sanitària.

Reorientació sanitària que ha de dirigir-se fonamentalment cap a la creació d'un hàbitat salubre, i en la qual el medicament no ha de ser el principal protagonista.

Això no ha de passar pel sacrifici de la categoria més feble de l'estructura farmacèutica —que és l'oficina de farmàcia—, mentre es deixa pràcticament intacta la part més poderosa d'aquesta estructura —és a dir, la gran indústria farmacèutica—. Més aviat cal potenciar les estructures que permetin un millor desenvolupament professional i la plena utilització dels farmacèutics, la qual cosa implica un més gran servei sanitari. Alhora, cal augmentar el control i el poder de negociació enfront de la part més forta de la indústria farmacèutica.

Resum

A manera de resum, podríem dir que:

— El medicament és un element útil i perillós, alhora, per a la salut.

— Més que no la societat, són les multinacionals farmacèutiques les que necessiten la sortida constant de medicaments «nous» per tal de mantenir la seva xifra de negocis i de beneficis.

— S'estima que dels 600 medicaments nous, aproximadament, apareguts a l'Europa occidental el 1976, només quatre o cinc aportaven quelcom digne de consideració en el camp terapèutic.

— El medicament ve jugant, en les societats capitalistes, un paper paliatiu i encobridor de les deficiències i contradiccions d'aquestes societats.

Aquests aspectes generals caracteritzen també el medicament i l'estructura farmacèutica a Espanya, però a més apareixen aquí d'altres peculiaritats que cal abordar i que poden ser objecte d'un altre article.

Bases polítiques per a un programa sanitari del PSUC

Presentació

La política sanitària no pot ser, avui, únicament feina d'un grup de tècnics, d'estudiosos del tema, sinó que ha de ser fruit d'una discussió col·lectiva de tots els companys que treballen políticament al camp de la sanitat.

Els treballadors i professionals sanitaris, els quadres del moviment obrer, del moviment popular, han de confrontar les seves visions i experiències. La nostra tasca com a Comissió de Sanitat de Catalunya és intentar la síntesi de les aportacions dels diversos sectors socials al voltant de la salut.

Introducció

El reconeixement del dret a la salut és un dels drets fonamentals de la persona i així ho reconeixen la major part de les cartes constitucionals dels països democràtics.

Però el dret a la salut, així com la seva definició, d'expressió més o menys abstracta i ideològica, s'ha convertit en una exigència de masses, en motiu de reivindicació i lluita de la classe treballadora i altres capes populars. Lluites que cada vegada tenen més importància, que augmenten i que adopten diverses formes i expressions.

A les protestes i demandes dels barris reclamant una millor assistència sanitària (serveis d'urgèn-

cies, ambulatoris) —que representen avui l'expressió, en termes polítics, d'una demanda social de serveis llargament desatesa— s'afegeixen les massives manifestacions populars contra la contaminació del medi ambient, de les centrals nuclears, etc.

El moviment obrer es planteja la intervenció cada cop més activa en les seves condicions de treball, el coneixement i control dels factors de patogènia i risc a l'ambient de treball, la intervenció d'un comitè d'higiene i seguretat al treball, la incorporació a les plataformes reivindicatives de negatives d'augment de ritme, etc. Són fets que expressen d'una manera embrionària la incorporació de la lluita per la salut als objectius generals del moviment sindical, lluita de masses que demana la superació i reforma del sistema actual.

La necessitat d'una reforma sanitària al nostre país és un fet.

Avui és un fet generalment acceptat el caos en què es troba la sanitat del país, la profunda crisi que travessa. Crisi que es fa més evident per les contínues demandes i pressions populars i que requereix una intervenció política. Intervenció política que s'ha de donar a través de la formulació d'una alternativa sanitària, que orienti i unifiqui les diverses lluites que reivindiquen el dret a la salut com un dret social de tot ciutadà.

I) Crisi de la concepció tradicional de l'assistència mèdica

Abordar avui el problema de la sanitat, la seva crisi, implica qüestionar el paper de la medicina.

La medicina clàssica semblava ser una activitat amb objectius clars: la guarició de les malalties; el seu desenvolupament, en la seva activitat guaridora, la configurava com una aplicació tècnica de les ciències biològiques. La investigació de les causes de malaltia ha demostrat com aquesta no respon únicament a alteracions biològiques, sinó que les causes socials també hi juguen un paper important.

Enquestes epidemiològiques sobre la incidència de malalties en diverses classes socials, estadístiques sobre expectatives de vida en néixer, sobre la duració mitjana de vida, etc., constitueixen la base de partença per a aquesta afirmació. Causes biològiques i socials es condicionen mútuament, s'interrelacionen estretament.

Però a més a més, no solament la malaltia és influïda per les condicions actuals de vida, sinó que les malalties apareixen i es desenrotllen en un moment històric determinat; és a dir, les malalties tenen la seva pròpia història. La prevalença sobre les malalties no solament depèn de la lluita sanitària contra elles, de l'organització sanitària de la societat, sinó de l'organització social en el seu conjunt.

Així doncs, la malaltia no pot ser considerada únicament com un fenomen biològic: les malalties són diferents i incideixen de diversa manera segons les èpoques, els països del món i les classes socials.

La incorporació de les ciències socials a la medicina és una exigència per a la comprensió i apropament a les malalties com un fet biològic i

social a la vegada. El mite de la medicina com a ciència neutra, com a aplicació tècnica d'uns determinats coneixements biològics s'esvaeix. La medicina tradicional està en crisi. Un tomb de 180 graus que suposi obrir-se i incorporar aquests fets és l'únic camí que li resta per intentar incidir decididament en la lluita per la salut.

La salut i la societat actual

L'home al llarg de la història ha desenvolupat una contínua lluita per a dominar l'ambient que l'envolta. Aquesta incidència constant, tractant de transformar les condicions naturals, ha produït canvis que actuen a la vegada sobre l'home.

Aquesta relació del conjunt home-ambient i la seva mútua incidència és un procés constant. Procés que ha estat moltes vegades traumàtic i perjudicial en la mesura que des de la divisió de la humanitat en classes socials, els canvis són deguts no a la recerca d'unes millores de les condicions de vida col·lectiva, sinó a les exigències de les classes dominants, dels grups que tenen el poder.

Aquesta contraposició entre interessos col·lectius-interessos de grups de poder és la que ha determinat la relació home-ambient al llarg de la història. En la nostra societat actual, determinada pel sistema de producció capitalista, caracteritzada per una gran industrialització, pel gran avenç dels coneixements científics i àmplia utilització de la tecnologia, aquesta relació és més evident.

Les noves tècniques productives, els nous avenços de la civilització

s'empren en la recerca d'un augment de la producció, en un augment dels beneficis del capital.

No es tenen en compte els desequilibris que es van produint sobre el medi ecològic i sobre la població. El gran debat sobre la contaminació urbana, les centrals nuclears, la contaminació dels rius i mars, la destrucció de l'equilibri ecològic testimonien aquesta afirmació. Ara bé, no tot el desenvolupament productiu ha estat negatiu. Indubtablement el capitalisme en desenvolupar les forces productives, ha millorat la qualitat de vida. No pot considerar-se tot desenvolupament industrial com un mal per a la humanitat, com plantegen alguns utopistes que preconitzen tornar al passat.

El desenvolupament de les forces productives ha permès una major utilització de béns indispensables (vivenda, vestits, aliments, etc.), ha millorat algunes condicions higièniques de l'ambient urbà, ha desenvolupat les ciències mèdiques i biològiques permetent l'extirpació d'antigues malalties gràcies al descobriment dels seus agents etiològics i a l'aplicació dels mètodes terapèutics adequats.

Però el capitalisme no solament ha desenvolupat les forces productives, sinó que ha creat també unes determinades relacions de producció.

És a la fàbrica on el capitalisme ha imposat més descaradament una organització del treball basada en l'explotació de l'home. És allí on es comet el major atemptat contra la integritat físico-psíquica de l'home. És la font d'aparició de noves malalties (neurosi de treball en cadena, augment vertiginós dels accidents de treball, toxicitat i patogenitat de l'ambient, etc.).

Per això la lluita per una organització del treball que es basi en la cooperació dels homes i no en la

seva explotació, en una utilització racional dels avenços de la ciència i la tècnica, és una lluita en la qual convergeixen, ja avui, amplíssimes capes de la població que busquen un canvi de vida, una societat més humana i estructurada en funció dels interessos col·lectius i no dels interessos d'una minoria. Expressa la convergència en la lluita per una societat socialista. Només amb la modificació de les relacions socials i amb el control de l'economia i la supeditació de la ciència al servei dels homes, serà possible controlar la naturalesa, combatre els aspectes patògens de l'actual societat i millorar la qualitat de vida. Efectivament, l'època actual, època de la segona revolució industrial, o de la revolució científico-tècnica, mostra les grans possibilitats que s'obren a la humanitat canalitzant i conduint el progrés, per mitjà del control col·lectiu de l'home sobre el seu propi ambient, tenint com a objectiu els interessos col·lectius de la humanitat.

La lluita per la salut s'embrancha directament amb la lluita per l'educació, la vivenda, l'alimentació. És una lluita per unes millors condicions socials, per una millor **qualitat de vida**. És una lluita que posa en primer pla la inhumanitat del sistema capitalista. La incapacitat del capitalisme de resoldre a fons el problema de la salut, de donar una resposta positiva a l'aparició del desequilibri ecològic, de resoldre les noves malalties professionals mal anomenades «de la civilització», etcètera.

Plantejant, doncs, fins al fons la qüestió de la salut s'obre una lluita política contra l'organització capitalista de la vida. La lluita per la salut i la lluita anticapitalista estan íntimament connectades, connexió que en última instància marcarà el camí de la lluita per la reforma sanitària.

II) Integració de la prevenció i la guarició

La unificació de les funcions sanitàries de prevenció, guarició i rehabilitació en un organisme únic és per a nosaltres un primer pas imprescindible. Aquesta necessitat s'aguditzava pels canvis que l'evolució de la societat contemporània ha fet en la nosologia: disminució de les malalties infeccioses, aparició, com a problema massiu, de les malalties anomenades de la civilització (infart, arterioesclerosi, hipertensió, bronconeumopaties, traumatismes). Aquestes malalties presenten característiques diferents de les infeccions: els agents causals, en la major part dels casos desconeguts, no solen ésser, en general, processos aguts i ben definits. Llurs causes solen ser múltiples i interrelacionades...

Per totes aquestes característiques, la prevenció només és possible amb un coneixement complet de l'individu, de les seves condicions de vida i de treball. L'actuació sobre aquestes malalties s'ha de basar en una actuació conjunta dels serveis sanitaris lligats a la comunitat, els quals coneixen l'individu sota tots els punts de vista; coneixen a quins riscos està exposat i quines són les seves predisposicions morboses i els seus antecedents sanitaris.

Ara no és possible separar una activitat preventiva d'una curativa de primer nivell. La conjuminació de les dues activitats és l'alternativa a la tendència general d'una medicina fonamentada tota, o gairebé tota, sobre la guarició de la malaltia. Medicina en crisi que davant gran part d'aquestes malalties només pot actuar amb tractaments simptomàtics, amb augments vertiginosos de les despeses, del consum mèdic, sense obtenir fruits palpables sobre el control d'aquestes malalties.

El Servei Nacional de la Salut s'ha de basar, doncs, i estructurar-se sobre aquest criteri d'unificació de l'actuació sanitària per tutelar la prevenció, l'assistència i la rehabilitació de tots els ciutadans.

El SNS s'haurà d'organitzar i planificar tenint en compte la necessitat de superar un determinat model d'intervenció sanitària, curatiu, en un model essencialment preventiu i per tant descentralitzat i de participació.

L'actuació sanitària principal, la prevenció i detecció de la malaltia a un primer nivell ha de ser duta a terme fora de l'hospital. Cal fer un increment estructural i econòmic, de dotació de mitjans i personal, sobre l'actuació preventiva, sigui a la zona residencial (barris, pobles, etc...) sigui a la zona ocupacional (M. del Treball, M. Escolar...).

La nova estructura, base del SNS, ha de ser la Unitat Sanitària Local o Àrea Sanitària, concebuda com òrgan de gestió, i ha d'estar integrada pels serveis sanitaris d'una zona, d'un territori, sense excloure'n cap. Aquests serveis sanitaris han d'estar íntimament relacionats.

L'estructura integrada ha d'incloure l'assistència i la prevenció i és on ha de convergir tota l'activitat sanitària d'un determinat nivell. Aquesta estructura ha de correspondre a un territori concret i homogeni que pot oscil·lar entre 50.000 i 100.000 habitants, segons les seves característiques (urbà, rural, comunicacions, etc...) i ha de comprendre tots els serveis de base (servei domiciliari, urgències, pediatria, geriatria —les UAB— i en la qual han d'estar integrats, si existeixen, l'hospital i els seus serveis poliambulatoris d'especialistes).

Les Unitats Locals han d'estar unides al conjunt dels serveis so-

cials de la zona, per poder abordar la relació «malaltia-condicions de vida» en el context del problema dels serveis socials i assistencials.

La necessitat d'aquesta interdependència ve donada perquè no són separables, a un nivell primari, l'assistència sanitària i l'assistència social, ja que sempre en els problemes d'assistència apareixen components socials i sanitaris que han de

ser considerats globalment. La necessitat d'intercomunicació entre els diferents serveis, de col·laboració en l'elaboració de plans és òbvia.

Aprofundir aquesta via suposarà una contínua ampliació de la democràcia, suposarà una contínua exigència per una millor qualitat de vida per al conjunt de la població, suposarà avançar cap a la democràcia política i social.

Resum dels elements polítics i organitzatius de l'alternativa sanitària que proposem

1. La plena realització del **dret a la salut** per a tots és i ha de ser una formidable arma de mobilització social i política. El desenvolupament d'aquest concepte permetrà enriquir teòricament i pràcticament el moviment obrer, el moviment popular, les forces de la cultura —especialment els professionals de la sanitat— fent-los prendre consciència de les grans potencialitats de transformació social que conté aquest dret. A partir de la seva anàlisi concreta (condicions higièniques, barris, fàbriques, condicions de vida i de treball, etc.) es poden llançar multitud de campanyes de sensibilització i acció unitària.

2. **Passar de la ideologia «malaltia» a la ideologia «promoció de la salut»**, suposa tant la **superació del monopoli d'una capa de professionals —els metges—** sobre els coneixements de salut i malaltia com la necessitat de canviar el model teòric de la medicina pel de ciències de la salut. És imprescindible la incorporació de les ciències socials —economia, sociologia, etc.— a la medicina per transformar-la en un cos de ciències de la salut. **Per això és necessària la integració de totes les funcions sanitàries** —prevenció, guarició, rehabilitació i reinserció social, higiene i epidemiologia, educació sanitària de la població— i

cal posar l'accent fonamentalment en la prevenció i educació sanitària ja que són les funcions sanitàries de més transcendència social i política. El seu desenvolupament profund implica potenciar i propiciar totes aquelles transformacions socials, econòmiques i polítiques per promocionar realment una salut igual per a tots.

3. **Canvi en el model d'organització sanitària.** És un fet provat que, sense un canvi de model organitzatiu de la sanitat, els avenços espectaculars de les ciències mèdiques i biològiques no es tradueixen, avui, en les societats capitalistes avançades, en un augment de l'esperança de vida ni el que és més important en una millor qualitat de vida per a tots. Sota el prisma individualista, tecnocràtic i de preocupació únicament curativa es propicia el consumisme farmacèutic, es fan més complexes les tècniques diagnòstiques, s'aconsegueixen indubtables avenços terapèutics però generalment només aplicables individualment. Gairebé mai s'aconsegueix influir en les causes supraindividuals —socials— de les malalties.

La plasmació organitzativa que pugui representar l'efectiva realització del punt 3 passa, en les condicions econòmiques, socials i polítiques actuals, per la consecució

d'un organisme públic que unifiqui i integri, al servei de tota la societat, totes les funcions i activitats sanitàries en un servei únic, públic i gratuït. Aquest és per a nosaltres el sentit de la proposta SNS.

4. Els elements organitzatius essencials de la proposta SNS són: la integració de funcions sanitàries, la preponderància de la prevenció i educació sanitària sobre les activitats curatives individuals, la unificació de criteris per a la planificació sanitària amb la major descentralització possible en l'execució i control de les tasques sanitàries perquè l'oferta sanitària sigui igual per a tots i es doni prop d'on viu i treballa la població. Organització i descentralització de les tasques sanitàries en **Àrees Sanitàries o Unitats Sanitàries Locals** configurades per l'agregació de cada 50.000-100.000 habitants —comarques en medis rurals, barris en medis urbans—. Aquestes àrees sanitàries estaran integrades per UAB i hospitals plenament integrats en el territori físic rural o urbà on radiquin. La suma de diverses àrees sanitàries configura el districte sanitari i la conjunció d'aquests, la regió sanitària. La participació en la gestió dels centres i serveis sanitaris (de les àrees, del districte, de la regió) s'articularà a través dels **Consells de Salut** d'àrea, de districte, de regió) on estaran representats tots els sectors —professionals i treballadors de la sanitat, usuaris i administració institucional—. Aquests **Consells de Salut** hauran d'ésser un dels punts fonamentals on intentar exercir la nostra hegemonia per impulsar totes aquelles transformacions en el model sanitari que creiem potenciadores d'una millor qualitat de vida per a tots. Totes aquelles transformacions econòmiques, polítiques i socials que ser-

veixin per a la promoció de la salut, poden arribar a ser una arma essencial per impulsar tots els canvis quantitatius i qualitatius que proposem. Així, el SNS arribarà a ser un instrument de participació de la col·lectivitat per obtenir un control sobre la salubritat de l'ambient, sobre les causes socials de les malalties.

5. Transformació del model de prestació sanitària perquè la despesa sanitària relativa sigui inferior. Per això cal canviar el model de prestació sanitària i a més a més, i entre altres factors, incidir per disminuir la despesa farmacèutica, disminuir els costos relatius hospitalaris a través de la seva democratització i control.

Aconseguir la integració de serveis eliminant duplicitats inútils. Llançar campanyes de millores del nivell general de la salut. Disminuir els accidents de treball i prestar atenció especial als sectors avui més desatesos —vells, malalties cròniques, malalties mentals—, etc.

Creació de la Conselleria de Salut i Prevenció Social on serien traspassades les instal·lacions i recaptacions de l'INP i altres ingressos públics amb finalitats sanitàries de Catalunya. Normalització i unificació del sector públic. Elaboració d'un pla general de Regionalització Sanitària per a Catalunya, el procés d'aplicació del qual dependrà de les relacions que s'estableixin entre el sector públic i privat.

Implantació gradual de la gratuïtat. En les actuals condicions fiscals la completa gratuïtat tindria caràcters regressius per a les capes populars. Abandó progressiu de les cotitzacions socials (prèvia transformació) per passar a una finançació a càrrec del pressupost públic a mida que avanci la reforma fiscal.

Casanova, Goodwin, Gronau,
Joye, Matsunari, Melnikov,
Togliatti:

**LA PROLETARIZACIÓN
DEL TRABAJO INTELECTUAL**

Alberto Corazón editor,
Col. Comunicación, serie B,
Madrid, 1975,
228 pàgines; 240 pessetes.

El debat actual sobre l'evolució dels professionals i tècnics i, en general, dels treballadors intel·lectuals, la seva situació en el procés productiu i les seves relacions amb la resta de treballadors obliga a ampliar el màxim possible el camp dels coneixements teòrics i pràctics que permetin enriquir-lo i orientar-lo. En aquest sentit, el llibre que presentem constitueix una eina de gran utilitat, encara que hagi estat publicat fa dos anys.

El llibre recull sis articles d'autors diferents, els quals analitzen aquestes capes de treballadors intel·lectuals des d'un punt de vista teòric-polític fent, però, referència a la seva situació concreta en els països respectius. A més, inclou la conferència que Palmiro Togliatti pronuncià a Torí, el 1949, dedicada a Gramsci, en la qual definí la seva figura com a nou tipus d'intel·lectual, expressiu de la pretensió d'hegemonia de la classe obrera moderna. Una presentació, a càrrec de l'equip Comunicació de Barcelona, ens situa destrament en la globalitat de la problemàtica.

En general, tots els autors parlen de l'existència d'un canvi qualitatiu, com a conseqüència del creixement numèric de les capes intel·lectuals i del seu nou paper en la producció en situació assalariada. Aquest canvi genera uns interessos objectius de classe convergents amb els de la classe obrera tradicional, el qual s'expressa a través d'una salariació, d'una dependència

del mercat de força de treball i d'una pèrdua de poder i de decisió.

El problema que és latent en tots els articles és la relació d'aquests treballadors intel·lectuals amb el proletariat. Unànimement, els autors es defineixen en el sentit que en els seus estrats mitjans i inferiors, que són la majoria, aquestes capes constitueixen un aliat potencial del proletariat i s'oposen tendencialment al capitalisme.

Un dels autors, Joye, concreta encara més aquesta aliança de manera suggerent, en distingir entre les aliances tradicionals de la classe obrera amb les capes mitjanes clàssiques (petits industrials i comerciants, professionals, camperols, etcètera), les quals estan condemnades a desaparèixer i, per tant, tenen un caràcter defensiu i limitat, i l'aliança amb els treballadors intel·lectuals, la qual és d'un nou tipus, capaç de constituir un bloc històric amb unes perspectives de cohesió que augmenten progressivament.

Joan Gay

Etienne Balibar:
**SOBRE LA DICTADURA
DEL PROLETARIADO**

Madrid (Siglo XXI), 1977;
320 pàgines; 250 pessetes.

Aquest llibre del conegut filòsof militant del Partit Comunista Francès ofereix un doble interès; d'una banda, per la pròpia personalitat polèmica de l'autor i, d'altra, pel fet de donar a conèixer una sèrie de materials d'interès per a un dels debats importants que es porta a terme en el si dels principals partits comunistes de l'Europa occidental: ens referim, és clar, a la qüestió de la dictadura del proletariat.

Balibar, defensor de la vigència del concepte «dictadura del proletariat», argumenta les seves posicions

mitjançant una bona exposició del contingut que li donaren Marx, Engels i Lenin quan el formularen, a la vegada que critica el procediment com ha estat exclòs el terme del programa del PCF. L'autor intenta, a la vegada, recuperar el terme de les freqüents identifications amb l'actual règim de la Unió Soviètica o amb determinat obrerisme que oblida la necessària aliança del proletariat amb les altres capes oprimides pel capitalisme per tal d'assolir la desorganització de la base de masses de l'Estat burgès i organitzar la de l'Estat socialista de transició al comunisme.

Per tal de contribuir a la discussió, el llibre inclou dos apèndixs formats per diversos treballs pre-

paratoris del XXII Congrés del PCF, que permeten situar històricament el debat, i per un recull de textos sobre l'Estat, de Marx, Engels i Lenin, que possibiliten un ràpid repàs de la qüestió en l'obra dels clàssics.

En definitiva, és un llibre interessant per a tots aquells preocupats per saber què volien dir els clàssics marxistes amb el terme «dictadura», però no per als qui hi cerquen solucions definitives a un dels problemes estratègics més acuitants que té plantejat el moviment comunista: el del caràcter i contingut de l'Estat socialista que hem de construir.

Jordi Guiu

Preu: 75 ptes.

Dipòsit legal: 37.808